

Vrouwen & kleren

Vrouwen & kleren

+

SHEILA HETI, HEIDI JULAVITS,
LEANNE SHAPTON & 616 ANDEREN

VERTAALD DOOR: GERDA BAARMAN, LEEN VAN DEN BROUCKE,
ANNETTE VAN DER HEIDEN, LYDIA MEEDER, PATRICIA PIOLON,
TJADINE STHEEMAN, ASTRID STAARTJES EN BARBARA ZUURBIER

HOLLANDS DIEP

Oorspronkelijke titel: *Women in Clothes*

Oorspronkelijk uitgegeven door: Blue Rider Press, 2014

© Sheila Heti, Heidi Julavits, Leanne Shapton, 2014

© Vertaling uit het Engels (2015): Gerda Baarman, Leen Van Den Broucke, Annette van der Heiden, Lydia Meeder, Patricia Piolon, Tjadine Stheeman, Astrid Staartjes en Barbara Zuurbier

© Nederlandse uitgave: Hollands Diep, Amsterdam 2015

Omslagillustratie: Leanne Shapton

Omslagontwerp: Studio Jan de Boer

Typografie: Baqup

ISBN 978 90 488 26186

ISBN 978 90 488 26193 (e-book)

NUR 320

www.hollandsdiep.nl

Alle rechten voorbehouden.

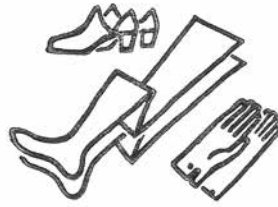
Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Hollands Diep is een imprint van Overamstel uitgevers bv

OVERAMSTEL
uitgevers

www.overamstel.com

INHOUD

INLEIDING

Kledingtuin.....	3
Vragen.....	II

ENQUÊTES

<i>Leopoldine Core</i>	23
<i>Gerdi Verbeet</i>	81
<i>Lena Dunham</i>	85
<i>Sherwin Tjia</i>	157
<i>Milena Rosa</i>	182
<i>Young Kim</i>	195
<i>Igone de Jongh</i>	295
<i>Souvankham Thammavongsa</i>	303
<i>Trijntje Kramer</i>	463

GESPREKKEN

Je hebt geen idee wat een gedoe het is – <i>De vrouwen van de podcast BLACK GIRLS TALKING</i>	27
Ik zit constant met patronen op de grond – <i>Mona Kowalska & Heidi Julavits & Ceridwen Morris</i>	31
Een buik vol juwelen – <i>Kiran Desai & Heidi Julavits</i>	43
Misschien doet haast niemand dit – <i>Ly Ky Tran & Heidi Julavits</i>	67
Een kort gesprek over kleren – <i>Sheila Heti & Leanne Shapton</i>	71
Het zal altijd wel een mysterie blijven – <i>Juliet Jacques & Sheila Heti</i>	91
Vier vrouwen op een kledingruilavond – <i>Christine Mublke & Kerry Diamond & Heidi Julavits & Leanne Shapton</i>	93
Iedereen kan er cool uitzien – <i>Kim Gordon & Christopher Bollen</i>	103

Zo'n lap maakt het af – <i>Dina Goldstein & Jonathan Goldstein</i>	133
Dat geld krijg je nooit meer terug – <i>Juliet Landau-Pope & Sheila Heti</i>	147
In elk geval heb ik een verantwoorde kousenband – <i>Mac McClelland & Sheila Heti</i>	173
Zonder golven blijft de surfer nergens – <i>Alexander Nagel & Sheila Heti</i>	185
Miljardencliënten – <i>Ida Liu & Heidi Julavits</i>	201
1989 – <i>Cath Le Couteur & Heidi Julavits</i>	207
Grondkieren – <i>Julia Wallace & Kuch Naren & Sophal & Vantha & Leap</i>	221
Bloem x – <i>Leslie Vossball & Heidi Julavits</i>	249
Die parelmoeren drukknopjes vond ik zo mooi – <i>Nikki Hauster & Mary Mann</i>	263
Ik had zo'n miniprikbord – <i>Cindy Sherman & Molly Ringwald</i>	277
Wat een nare meid ben je toch – <i>Lucy Birley & Leanne Shapton</i>	287
Een oudere vrouw gaat door haar kledingkast – <i>Pamela Baguley & Leanne Shapton</i>	299
Een volmaakt gave perzik – <i>Ruth Reichl & Heidi Julavits</i>	371
Een surfpak is geen mode – <i>Renate Stauss & Heidi Julavits</i>	391
Je trekt hem aan over je hoofd – <i>Michele Oka Doner & Francesca Marciano</i>	393
De betere fleece – <i>Kerry Barber & Sheila Heti</i>	401
Dezelfde rustige, conservatieve stijlen – <i>Monika Chby & Anna Clare Spelman & Jennifer Liebschutz</i>	407
Hysterische hebzucht – <i>Miranda Purves & Leanne Shapton</i>	427
Ik een D? Echt niet! – <i>Helen King & Sheila Heti</i>	435

De fabriek stortte in – <i>Reba Sikder</i> & <i>Sara Ziff</i> & <i>Kalpona Akter</i>	445
De achtjaarsjurk – <i>Nellie Davis</i> & <i>Kate Shepherd</i>	453

GEDICHTEN

Textielnamen I	34
Textielnamen II	107
Welke verbondenheid dan ook – <i>Mira Gonzalez</i>	284
Textielnamen III	438

PROJECTEN

Moeders als meisjes deel I	47
Plattegrond van mijn vloer – <i>Heidi Julavits</i>	79
De outfit op de foto I	83
Plattegrond van mijn vloer – <i>Leanne Shapton</i>	89
Ja?	103
Ringronde	109
De outfit op de foto II	137
Zesendertig vrouwen – <i>Miranda July</i>	159
De outfit op de foto III	181
Schrijfstift – <i>Micah Lexier</i>	189
Vlekken – <i>Leanne Shapton</i>	210
Poseren – <i>Zosia Mamet</i> & <i>Leanne Shapton</i>	229
Deze persoon is een robot – <i>Leslie Vossball</i>	253
Mijn outfits – <i>Thessaly La Force</i>	271
Tassendans – <i>Leanne Shapton</i> & <i>Heidi Julavits</i>	274
Plastic mandjes – <i>Josh Blackwell</i>	292
Winkelroutes – <i>Kate Ryan</i>	310
Moeders als meisjes deel 2	317
De Moeders – <i>Ruth van Beek</i>	353
Kleurenclassificatie – <i>Tavi Gevinson</i>	362
Noodoplossingen – <i>Rachel Perry Welty</i>	396
Au au au – <i>Katherine Bernard</i>	403
Schering en inslag 1–6 – <i>Karin Schaefer</i>	440
De outfit op de foto IV	456

OVER KLEDING

Calamiteit – <i>Renee Gladman</i>	15
Goedemorgen – <i>Elif Batuman</i>	17
Thuisblijven – <i>Rose Waldman</i>	41
Magie – <i>Sadie Stein</i>	61
Wat ik aantrok om verliefd te worden – <i>Sarah Nicole Prickett</i>	125
Op een familiereünie draag je geen oude kleren – <i>Isabelle Beernaert</i>	153
De roze tas – <i>Emily Gould</i>	217
Moeder, dochter, snor – <i>Christen Clifford</i>	237
When in doubt, wear stripes – <i>Evi Hanssen</i>	261
Ik weigerde – <i>Mansoura Ez Eldin</i>	269
Er ging geen dag voorbij zonder dat ik die winkel in liep – <i>Ida Hattemer-Higgins</i>	331
Hoge hakken, laag IQ – <i>Daphne Deckers</i>	337
Op de controlepost – <i>Shani Boianjiu</i>	343
De mamajas – <i>Amy Fusselman</i>	345
Te veel van mij – <i>Vedrana Rudan</i>	351
Smoezelige witte madeliefjes – <i>Christa Parravani</i>	381
Verloren wanten – <i>Heidi Julavits</i>	385
Een juffershondje – <i>Gilda Haber</i>	411
Dagboek der begeerte – <i>Leanne Shapton</i>	415
Niets – <i>Lisa Robertson</i>	469

ENQUÊTES

Vrouwen kijken naar vrouwen	19
Borsten	37
Plaatsgebonden	63
Stijltrendabiliteit	75
Ik voel me het aantrekkelijkst als...	78
Ik voel me het aantrekkelijkst als...	88
Tips en advies	99
Welke rol speelt make-up voor jou?	101
Hoe zit het met je haar?	104
Wat draag je iedere dag?	128
Gehuld in ambitie	139
Kleur	143
Gebruikssporen	149

Onbedoeld	179	Badpakken van Lisa Naftolin	66
Het eerste bewustzijn van wat je aanhad	201	Nepwimpers van Amy Rose Spiegel	74
Naakt en zedig	203	Klompjes van Annie McDonald	80
Bescherming	213	Gebloemde blouses van Andrea Walker	84
Eerste mode-investering?	219	Lipstickvloeitjes van Joyce Wall	90
Handgemaakt	245	Oordopjes van Veronica Manchester	98
Veertigers	259	Veiligheidsspelden van Mae Pang	124
Innerlijk	265	Nagellak van Sheila Heti	132
Winkelen	267	Vriendschapsbandjes van Delia Marcus	138
Troost	273	Handgemaakte gitaarbanden van Tift Meritt	142
Zusjes	281	Kasjmieren vesten en v-halstruien van Pavia Rosati	146
Mannenkleding	309	Gestreepte shirts van Heidi Julavits	154
Mannen kijken naar vrouwen	313	Krijgertjes Sheila O'Shea	156
Beschouw je jezelf als fotogeniek?	334	Concert-t-shirts van Gwen Smith	178
Onbekenden	339	Spijkerjackjes van Julia Leach	184
Buikgevoel	349	Beha's van Sadie Stein	188
Glamour	367	Blouses met Peter Pan-kraagje van Miranda Purves	194
Geur	377	Reserveknoopjes van Jemima Truman	202
Dochters en zonen	397	Grofgebreide sokken van Lisa Przystup	206
Kasten	409	Topjes met luipaardprint van Bay Garnett	212
Beschrijf je lichaam	417	Broches van Neelie Kroes	216
Boodschappen	423	Brillen op sterkte van Emily Shur	220
Wanneer voel je je het aantrekkelijkst?	425	Witte canvas sneakers van Benedicte Pinset	236
Wanneer voel je je het aantrekkelijkst?	431	Haarspeldjes van Amy Pinkham	244
Stijl als personage	433	Pilotenzonnebrillen van Melinda Andrade	248
Nog wat adviezen en tips	437	Gebreide mutsen van Tara Washington	258
Mannenkleding	443	Kauwgom van Kristin Gore	266
Vaders	451	Haarborstels en kammen van Gina Rico	276
Ik voel me het aantrekkelijkst als	455	Vintage pumps met halfhoge hakken van Molly Murray	286
Verloren	465	Tandfloshoudertjes van Mary Mann	294

COLLECTIES

Lange gebreide kousen van Luise Stauss	2	Marineblauwe blazers van Charlotte Yoshimura	298
Ensembles van Tania van Spyk, deel 1	14	Katholieke sieraden van Heather O'Donnell	302
Gleufhoeden van Claudia Dey	16	Levi's spijkerbroeken van Heidi Sopinka	312
Grijze sweatshirts van Lydia Burkhalter	22	Sjaals van Grietje Braaksma	400
Regenjassen van Odette Henderson	30	Bontjassen van Marlene Barber	406
Linnen tassen van Kate Ryan	36	Identieke jurken van Christine Muhlke	330
Wikkelrokken van Dorothy Platt	40	Operatiekleding van Melissa Walsh	338

Vloepapiermpjes van Alicia Meier	342
Tsinelas-slippers van Lorna Shapton.	348
Handgemaakte jurken van Sarah Brubacher.	370
Lippenbalsem van Jane Larkworthy	376
Ongedragen halskettingen van Mitzi Angel	380
Haarelastiekjes van Paula Black.	390
Panty's van Kim Bost.	414
Sigaretten van Jenny Schily	422
Gestolen overhemden van Rachel Hurn	432
Zwartkatoenen slipjes van Constance Stern	426
Schorten van Ivory Simms	442
Witte nachthemdjes van Aria Sloss.	444
Digitale horloges van Senami d'Almeida	450
Setjes van Tania van Spyk	462
Witte broeken van Leanne Shapton	468

Dankwoord	471
Medewerkenden	472
Patroonschilderingen – <i>Emily Hass</i>	

DRAAGVLAKKEN

<i>Gintare Parulyte</i>	35
<i>Alicia Bernlohr</i>	73
<i>Rivka Galchen</i>	131
<i>Ana Bunić</i>	155
<i>Aditi Sadeqa Rao</i>	205
<i>Jill Margo</i>	227
<i>Jinnie Lee</i>	243
<i>Anna Backman Rogers</i>	297
<i>Margo Jefferson</i>	341
<i>Annika Wahlström</i>	439
<i>Litbe Sebesta</i>	449

COMPLIMENTEN

Jurk – <i>Starlee Kine</i>	72
Spijkerbroek – <i>Starlee Kine</i>	78
Bril – <i>Mary Mann</i>	187
Horloge – <i>Kate Ryan</i>	209
Beha – <i>Lisa Naftolin</i>	215
Sjaal – <i>Sheila Heti</i>	301
Portemonnee – <i>Kate Ryan</i>	379
Jas – <i>Leanne Shapton</i>	336
Rok – <i>Starlee Kine</i>	408

COLLECTIE

Lange gebreide kousen van *LUISE STAUSS*

KLEDINGTUIN

8 JANUARI 2014

Skypegesprek. Leanne en Heidi zitten in Leannes studio in New York. Sheila zit in haar appartement in Toronto. Leanne heeft net haar haar laten knippen.

SHEILA: O mijn god, je haar!

LEANNE: Ik weet het. *(lacht)*

SHEILA: Wat mooi! Het zit leuk.

LEANNE: Heb je nou iets van bont aan?

SHEILA: Nee, ik heb een sjaal om.

HEIDI: Van mij geen haarnieuws. Sheila, laat jij je pony uitgroeien?

SHEILA: Niet bewust.

LEANNE: Zo zou ons boek moeten beginnen: Hoi, laat jij je pony uitgroeien? Wat heb je aan, heb je nou bont aan? We zijn net een stel kakelende kippen!

SHEILA: Je hebt zo wel wat weg van Peter Pan.

HEIDI: Heb je je haar weleens eerder zo kort gehad?

LEANNE: Niet zo kort als nu. Nou ja, toen ik tien was.

HEIDI: Ja, dat was bij mij ook de laatste keer dat ik kort haar had. Sheila, heb jij het weleens ultrakort gehad, korte piekjes of zo'n jongenskoppie?

SHEILA: Ja, op de middelbare school was het concentratiekampkort. Zo noemde mijn moeder het.

HEIDI: O god.

LEANNE: Wacht even, over de inleiding, ik vind die stukken van vorig jaar wel geschikt, toen we net over het boek begonnen na te denken. Die zouden we gewoon deels kunnen herschrijven. En ik voel ook wel

voor jouw idee, Sheila, om te praten over wat er met onszelf is gebeurd sinds we het project hebben gelanceerd.

HEIDI: Zullen we elkaar dan nu meteen vragen voorleggen die we als verbindend element voor de inleiding kunnen gebruiken? Dat ik bijvoorbeeld vraag: 'Sheila, hoe heb je je vanochtend aangekleed, in hoeverre verschilden je gedachten daarbij van zo'n acht maanden geleden?'

SHEILA: Tja, ik heb me niet echt aangekleed.

+

SHEILA *Tot het afgelopen jaar had ik me nooit zo beziggehouden met kleding. Mijn ivoorleurige zijden bruidsjurk uit de jaren dertig had ik in ruwweg een halfuurtje uitgezocht, meer geduld kon ik niet opbrengen. Ik droeg er zwarte schoenen onder die er eigenlijk niet bij pasten, maar die ik toch al in de kast had staan.*

Waardoor heb ik tegenwoordig meer interesse in kleding? Ik denk dat het begonnen is toen ik (een paar jaar na mijn scheiding) ging samenwonen met een man die erg veel aandacht besteedde aan zijn kleren en zijn uiterlijk. Dat had ik nooit eerder van dichtbij meegemaakt. Ik nam simpelweg aan dat degenen die zich goed kleedden toevallig zo waren – niet dat het iets was waarin mensen uitblonden omdat ze er tijd, energie en zorg in staken. Eenmaal bij hem ingetrokken begon ik te begrijpen dat voor het kiezen van je kleding hetzelfde geldt als voor elke bezigheid: degenen die goed gekleed zijn, denken langer na over wat ze aantrekken.

Kleding en stijl begonnen me steeds meer te boeien. Het kan iemand die gefascineerd is door menselijke interactie moeilijk ontgaan dat per-

*soonlijke stijl een middel is om de wereld tege-
moet te treden. Op een dag besloot ik: vandaag
zoek ik uit hoe ik me moet kleden. Ik fietste naar
een boekhandel – zo'n megagrote – en liep naar
de afdeling waar de mode- en stijlboeken ston-
den, met het plan er een te kopen waarin werd
verteld waar vrouwen aan dachten tijdens het
winkelen en aankleden. Maar zoiets hadden
ze helemaal niet. Er waren boeken over Au-
drey Hepburn en boeken vol foto's uit Vogue,
maar niks waar ik wat aan had. Ik dacht: hier
moet ik een project van maken. Om te beginnen
besloot ik een aantal vrouwen die ik kende de
vragen te stellen waarop ik de antwoorden in
een boek had hopen te vinden.*

VAN: Sheila Heti

DATUM: Zo 8 april 2012, 13.00

ONDERWERP: Mode-enquête

AAN: Heidi Julavits

Ha Heidi, Ik ga misschien een stukje schrij-
ven over vrouwenmode en ik vroeg me af of
ik jou mag lastigvallen (als modieuze dame!)
voor het invullen van mijn enquête. Beant-
woord alsjeblieft zo veel mogelijk vragen,
in zo veel mogelijk detail (als je interesse
hebt!). xo Sheila.

PS het idee is voor een deel ingegeven door
jouw nieuwe roman. Overigens weet ik niet
zeker of het wel de juiste vragen zijn.

VRAAG 1: Welke kleedregels zou je niet per se
aan anderen adviseren maar volg je zelf wel?

VRAAG 2: Kun je kleedregels noemen waar-
van je vindt dat iedere vrouw zich eraan zou
moeten houden?

VRAAG 3: Wat zijn je gewoonten bij het
shoppen? Bijv: ben je constant op zoek?
Zoek je alleen naar een specifiek stuk als
je dat nodig hebt? Shop je online? Spaar je
voor grote stukken?

VRAAG 4: Zijn er bepaalde figuren uit de
huidige of vroegere cultuur van wie je de
stijl bewondert of die je qua stijl hebben

geïnspireerd? Zijn er rolmodellen die je
hebt geprobeerd te evenaren, misschien niet
compleet maar in bepaalde details?

VRAAG 5: Ben je fan van bepaalde merken of
labels, en zo ja, welke?

VRAAG 6: Wat betekent kleding voor jou?
Wat probeer je te doen of bereiken als je
ergens op kleedt?

VAN: Heidi Julavits

DATUM: Zo 8 april 2012, 19.45

ONDERWERP: Mode-enquête

AAN: Sheila Heti

ha sheila! sorry zat aan westkust had geen
internet – maar ik vind de vragen GEWEL-
DIG! misschien moeten we een boek over
vrouwenmode schrijven dat niet zo stom is
als al die andere boeken over vrouwenmode.
ik heb ze onderweg in drie steden gelezen
en geloof me, ik heb veel te veel nagedacht
over dit soort vragen – had zelfs een hele
koffer volgestouwd en heb toch twee dagen
achtereen dezelfde outfit gedragen, en op de
derde een jurk die ik in seattle heb gekocht,
wit en transparant (mousseline eigenlijk), en
ik had niks van wit ondergoed bij me, al-
leen zwart, en de verkoopster kwam met de
suggestie er iets 'eigenzinnigs' mee te doen,
dus dat heb ik gedaan, ik heb die jurk met
heel duidelijk zichtbaar zwart ondergoed
aangetrokken naar een lezing en ik vond het
wel grappig dat de mensen in het publiek
misschien dachten dat ze iets aan me zagen
wat ik zelf niet zag.

Op vrijdag 20 april, om 19.38, schreef Shei-
la Heti:

Volgens mij kan dit boek een geweldige
samenwerking worden! Ik heb dit week-
end geprobeerd een intelligent boek over
damesmodefilosofie te vinden (stijlfiloso-
fie), maar nergens! Wat een mooi verhaal
over dat zwarte ondergoed. Ik heb nog wat
vragen toegevoegd. Zien we iets over het
hoofd? Moeten er vragen uit?

VRAAG 7: Welke rol speelt make-up voor jou?

VRAAG 8: Wat voor haar heb je?

VRAAG 9: Beschrijf wat je op dit moment aan kleding en make-up draagt en hoe je haar zit.

VAN: Heidi Julavits

DATUM: Za 21 april 2012, 09.25

ONDERWERP: Re: Mode-enquête

AAN: Sheila Heti

ik vind ze allemaal geweldig! ik gooi gewoon nog wat vragen in de groep die het misschien in een 'identiteits'richting kunnen sturen:

VRAAG 10: Merk je weleens dat je een oude outfit van je moeder 'channelt' (dus uit je kindertijd), en vind je dat prettig of vervelend? (Maar misschien willen we hier geen moeders bij slepen.)

Ook het idee van kleding delen – ik had als vroege twintiger een huisgenote en onze spullen raakten min of meer vermengd – en ook al had ik het meeste profijt van die regeling, ik voelde me er nogal ongemakkelijk bij, het was voor mij een grens waar ik liever niet overheen wilde. Vandaar:

VRAAG 11: Deel je je kleding met vriendinnen of huisgenoten?
en

VRAAG 12: Wat zijn de regels voor het 'na-
apen' van een onmiskenbaar authentieke
look? Stel dat je vriendin een bikinitopje
draagt met een donsvest erover, mag je dat
dan na-apen? Of mag je alleen vreemden
na-apen? xx

VAN: Sheila Heti

DATUM: Za 21 april 2012, 10.19

ONDERWERP: anderen

AAN: Heidi Julavits

Heidi, ik denk dat we Leanne Shapton moeten vragen of ze mee wil doen aan dit project. Leanne zou ideaal zijn om de en-

quête te verspreiden, want ze kent enorm veel mensen in het buitenland, ook een hoop kunstenaars. Misschien kan ze de illustraties verzorgen, als we die willen, en de omslag en de opmaak verzorgen.

Leanne heeft al wat mooie ideeën toegevoegd (ik heb haar ook een enquêteformulier gestuurd). Ze vond dat er geen foto's bij moeten van de vrouwen die we portretteren. Daardoor ben ik anders over het boek gaan nadenken.

Volgens mij is het zaak dat we ons verre houden van uitspraken over mode van mensen als Coco Chanel of Diane von Furstenberg ('De stijl van een vrouw staat in evenredige verhouding tot haar lijden', of wat dan ook, dit verzin ik ter plekke). Ik denk dat we gewone vrouwen moeten benaderen, niet alleen de beau monde. Mensen die niet zo met mode bezig zijn kunnen toch heel kien zijn op wat ze aantrekken. Laten we formulieren sturen aan iedereen naar wie we nieuwsgierig zijn en van wie we graag meer willen weten. xo S

Op zondag 22 april 2012, om 23.03, schreef Heidi Julavits:

ik heb enorme bewondering voor leanne en zou er een moord voor doen om met haar samen te werken.

+

LEANNE *Mijn eerste aanwijzingen voor de manier waarop ik me moest kleden kreeg ik van mijn broer en van de prenten in kinderboeken. Later, als tiener, waren het films. Ik besepte wel dat andere meisjes meer wisten dan ik. Ik had een abonnement op Seventeen en Sassy en vond het heerlijk erin te lezen en naar de plaatjes te kijken, maar het leek niet over mij te gaan.*

Toen, op mijn achtentwintigste, kocht ik samen met een vriendin die net zo'n tomboy was als ik een bikini. Een tijdschrift had me nooit kunnen overhalen een bikini te kopen, maar die middag met mijn vriendin deed ik het wel.

Toen ik begon te daten met mijn toekomstige man, was hij redactioneel directeur van een internationale tijdschriftengroep. De vrouwen met wie hij iets had gehad waren veelal moderatrices, modellen of socialites, vrouwen die wisten hoe ze zich moesten presenteren en die zich prachtige kleren konden veroorloven. Vrouwen die geregeld gefotografeerd werden. In de eerste jaren dat we samen waren kocht hij designerstukken voor me, die ik dan onwennig droeg.

Ik stortte me op modebladen en bleef die zeven jaar lang regelmatig lezen, absorbeerde de taal van reclame, hypes en enthousiasme. Ik ontmoette ontwerpers en hun muzen en enorm fotogenieke mensen, ik ging naar modefeestjes en het gala van het Metropolitan en allerlei andere plekken waar de kleding van vrouwen wordt opgemerkt en vastgelegd. Er werd constant gedweept met kleding en stijl, schoonheid en macht. Maar zelf vond ik dat maar een handjevol mensen er echt fantastisch uitzag.

+

SHEILA Wat mij altijd al heeft tegengestaan aan modebladen is dat ze vrouwen stimuleren andere vrouwen te kopiëren. Waar ik vermoed dat veel mannen het prettig vinden om andere mannen te kopiëren (denk aan het idee van de alfaman en de bètamannetjes), en waar de 'superioriteit' van een man deels voortkomt uit de mate waarin hij 'de mannelijkheid belichaamt' (in kledingtermen: het pak), heb ik het gevoel dat voor vrouwen het tegenovergestelde geldt. De meest fascinerende vrouwen zijn degenen die zich onderscheiden, die het meest op zichzelf en het minst op andere vrouwen lijken. Er is geen tweede Marilyn Monroe. Er is geen tweede Anaïs Nin. En zelf zo iconisch en onevenaarbaar zijn is volgens mij veel beter dan alleen maar op ze lijken. Het is bijna alsof de modebladen niet begrijpen wat een vrouw wil. Ik denk dat elke vrouw uniek wil zijn, een schepsel dat met geen ander te vergelijken is.

+

HEIDI Op straat kijk ik nooit naar mannen. Ik kijk naar vrouwen. Ik let altijd op ze omdat ik gek ben op verhalen, en vrouwen vertellen verhalen met hun kleding. Jarenlang keek ik naar andere vrouwen om te leren hoe ik op een dag een vrouw met een verhaal zou kunnen worden.

Al op heel jonge leeftijd wist ik dat ik schrijfster wilde worden, en ik wilde stijlvol zijn, want stijlvol zijn betekende balanceren boven de kloof tussen realiteit en fictie. Het huis waarin ik opgroeide stond naast een particuliere school waar ik zelf niet op zat. Die meisjes, en de kleding die ze droegen, vertelden verhalen over plekken waar ik anders geen toegang toe had. Hun stijl doorgronden was als een reis door een vreemde wereld met onbekende gebruiken en tradities. Hen observeren verschilde niet zoveel van het lezen van een boek. Ik kwam erachter dat stijl niet draait om wat je draagt, maar om de manier waarop je het draagt. Van een van de meisjes leerde ik mijn ruime wollen truien binnenstebuiten te dragen, zodat de draadjes en naden zichtbaar waren. Van een ander meisje leerde ik dat ik, in plaats van mijn parkamouwen om mijn middel te binden als ik hem niet aanhad, ook één mouw over de ene schouder en één mouw onder de andere arm kon dragen, zodat ze elkaar schuin over mijn borst kruisten.

Maar stijl, zo ontdekte ik ook, bereik je niet met het klakkeloos nadoen van anderen, want stijl is niet overdraagbaar. Er zijn te veel variabelen. In New York liep ik een keer achter een vrouw. Ze droeg witte houten muilen, een lange rok en een gebloemde sjaal om haar hoofd. Ze had hoge jukbeenderen en een lange hals; ze zag eruit als een vroeg twintigste-eeuwse immigrante uit Oost-Europa die net met de boot op Ellis Island was aangekomen, al was ze vermoedelijk kunstenaar en woonde ze in Brooklyn. Ik vond haar stijl prachtig maar wist dat een sjaal om mijn hoofd bij mij ner-

gens op zou lijken. Mijn jukbeenderen zijn niet hoog genoeg. Mijn hals is te kort. Maar die witte klompen, die konden een kleine, nuttige toevoeging aan mijn bestaande garderobe zijn. Ik kocht zo'n paar. Nu, twaalf jaar later, draag ik ze nog steeds.

8 JANUARI 2014

Skypegesprek.

SHEILA: Dus nu heb ik een soort zwart-zijden onderjurkje aan waar ik vannacht in heb geslapen, en omdat het best koud is hier, heb ik er een zwarte legging onder aangetrokken en een sjaal omgeslagen. Want ik zou jullie toch alleen maar via Skype zien, dus het leek me niet nodig me vandaag aan te kleden. Maar ik vind dat het er beter uitziet dan... Nou ja, een jaar geleden had ik nu in een sweatshirt gezeten. Ik weet het niet. Eigenlijk zou ik me nu niet generen als jullie binnenkwamen.

HEIDI: Wacht, zou je je wel of niet generen als we binnenkwamen?

SHEILA: Niet. Ook al is het in wezen een pyjama, het is toch een outfit.

HEIDI & LEANNE: *(lachen)*

SHEILA: Ik heb wat meer waardering gekregen voor de esthetiek van een outfit en ik beleef er meer plezier aan. Een jaar geleden verwachtte ik min of meer dat er een grote omslag in me zou hebben plaatsgevonden als het boek eenmaal af was, maar het is eerder een lichte verschuiving in mijn manier van kijken. Nu vind ik: mijn keuzes zijn mijn keuzes en het is goed zo, het is genoeg. Ik ben me gaan realiseren dat ik het helemaal niet zo verkeerd aanpak. Terwijl ik een jaar geleden het idee had dat er iets vreselijk mis was met mijn benadering van kleding.

LEANNE: Aha.

SHEILA: Volgens mij hebben meer vrouwen

dat gevoel. Maar door het lezen van al die ingevulde enquêtes ben ik gaan inzien dat we geen van allen iets vreselijk fout doen, en dat besef geeft het zelfvertrouwen om bewust eigen keuzes te maken.

LEANNE: Ik ben niet meer zo met kleding bezig en dat vind ik interessant. Het heeft waarschijnlijk te maken met de bevalling, dat je hele lichaam uiteen wordt gereten, maar ik ben het eens met wat je zegt: je hebt gewoon dat onderjurkje aan en daar geneer je je niet voor.

HEIDI: Wat er voor mij is veranderd, nou ja, ik dacht altijd dat streven naar stijl en de juiste kleding betekende dat je probeerde eruit te zien als iemand anders. Tegenwoordig streef ik ernaar eruit te zien als een vroegere versie van mezelf, op een specifieke tijd of plaats. Het is niet van: ik wil weer veertien zijn, dus ik trek hotpants aan – niet dat ik ooit hotpants heb gedragen toen ik veertien was – maar het draait meer om het aanhalen van de emotionele band met een deel van mezelf dat ik volgens mij kwijt kan raken als ik er niet af en toe opnieuw in kruip.

LEANNE: Prachtig, dat idee van een versie van jezelf.

HEIDI: Het heeft niet alleen met leeftijd te maken, het gaat ook om de plaats. Dat komt de laatste weken vaak in me op omdat we deze herfst in Berlijn hebben gezeten, en ik vind het niet echt fijn om weer thuis te zijn. Vier maanden lang heb ik alleen gedragen wat er in mijn ene koffer zat, en ook al dacht ik nooit: hè, weer hetzelfde, had ik mijn andere kleren maar bij me, had ik wel momenten dat ik specifieke spullen miste, en af en toe dacht ik: ik ben blij dat ik dit of dat straks thuis weer kan dragen. Maar nu ik terug ben blijf ik toch gewoon uit mijn koffer leven, die heb ik na drie weken nog steeds niet uitgepakt. En de spullen die ik zo dacht te missen, die heb ik nog niet eens uit de kast gehaald.

SHEILA: Waarom niet?

HEIDI: Het enige waarmee ik het kan vergelijken is, nou ja, dat je je vriend of man of partner al ruim een maand niet hebt gezien, en dan ben je eindelijk weer samen en wil je heel graag met hem naar bed. Je wilt seks! Maar de eerste keer kan eigenlijk best ongemakkelijk zijn, en je stelt het soms uit, en op het laatst is het dan van: wat zou het ook, we doen het gewoon, dan hebben we het maar achter de rug. Zoiets heb ik nu ook met de kleren die hier hangen.

SHEILA & LEANNE: *(lachen)*

HEIDI: Ik trek de kast open en denk dan van: ja, natuurlijk kennen we elkaar al heel goed, maar ik ben er gewoon nog niet aan toe om seks met je te hebben.

LEANNE: Duik nou maar met je kleren in de koffer!

+

LEANNE *Ook al heb ik me zeven jaar lang ondergedompeld in modebladen, ik kleed me nog steeds zoals ik altijd heb gedaan – in gedragen mannenkleren en heel veel vintage – maar ik kan me nu betere vintage veroorloven en ik herken mooie ontwerpen als ik erop let. Modebladen koop ik nog steeds. Ik knip de plaatjes uit die me aanspreken en plak die in een album. Op die manier heb ik mijn voorheen stroeve relatie met de modewereld op maat gesneden.*

+

8 JANUARI 2014

Skypegesprek.

LEANNE: Heb ik jullie al verteld over mijn stoner/gay-theorie? Dat iets om geslaagd te zijn een stonerfacet en een gayfacet moet hebben?

HEIDI: Mannelijk of vrouwelijk?

LEANNE: Allebei.

SHEILA: Bedoel je geslaagd in de mode of geslaagd in het algemeen?

LEANNE: In het algemeen. Gewoon dat als je naar een schilderij kijkt, een boek, een kamer, een maaltijd... dingen die me echt aantrekken stralen iets ontspannends uit, en ook een zekere openheid en overgave, en ik beseft dat dat komt doordat ik zelf geen stoner ben en ook niet gay, maar dat ik het misschien allebei wel een beetje zou willen zijn. Dus nu kleed ik me een beetje alsof ik een snufje stoner wil toevoegen en een snufje gay. Dat heb ik eraan overgehouden, het zijn versies van mezelf die ik waarschijnlijk nooit zal zijn. Dus in plaats van hoe jij, Heidi, het aanpakt met vroegere versies van jezelf, wil ik een fantasieversie van mezelf zijn, ik denk: mijn droomversie ben ik gewoon zelf, maar dan met net dat tikje meer stoner, net dat tikje meer gay. Ik wil het op een bepaalde manier tot uitdrukking brengen. Dus zoals vandaag...

HEIDI: Ja, laten we het vandaag over stoner/gay-facetten hebben.

LEANNE: Mijn stonerfacet van vandaag is misschien die legerbroek, en het gayfacet misschien...

HEIDI: ...je parmantige laarzen?

LEANNE: Ik houd van ruiterkleding – het heeft een soort sm-facet. En het is allemaal vrij androgyn.

+

SHEILA *Mijn vriend noemde zijn (en sinds kort ook mijn) interesse in kleding een 'hobby' en zei dat het belangrijkste aan een hobby is dat het je de mogelijkheid biedt te communiceren met mensen met wie je dat normaal niet zou kunnen. Je hebt iets te melden aan degenen die dezelfde hobby hebben, en dat is belangrijk – dat je iets te melden hebt aan de mensen die je tegenkomt in je leven. Ik had belangstelling voor kleren nooit eerder bekeken als een 'hobby', of erbij stilgestaan dat dat een belangrijke functie van een hobby was.*

8 JANUARY 2014

Skypegesprek.

HEIDI: Weet je, een paar jaar geleden had ik besloten hovenier te worden – ik wilde een tuin achter mijn huis. Nou ben ik zeker geen interieurontwerper of stylist of zo, maar ik zie mezelf, mogelijk onterecht, als iemand met een neus voor esthetiek. Ik dacht: een tuin aanleggen kan toch nooit moeilijk zijn? Ik doe het gewoon. Let wel: ik stond er niet bij stil hoe je planten moest opkweken, waar ik ook niks van wist. Mijn focus lag meer op hoe je – op zo'n postzegel grond – iets kunt creëren wat aangenaam is om naar te kijken. Op dat moment realiseerde ik me dat ik nog nooit in mijn leven, echt nog nooit, oog had gehad voor tuinen! Nou, oké, waar had ik mijn visuele energie dan in gestoken, waar had ik wel aandacht aan besteed? En het drong tot me door dat ik vooral aandacht had besteed aan vrouwen, ten koste van tuinen, denk ik. Hoe vrouwen zich kleden en presenteren is onderwerp van studie, en of ik het nou leuk vond of niet, daar had ik mijn energie in gestoken. Die kennis had iets zo sedimentairs, een soort gelaagdheid, en daardoor begreep ik beter dat kleding als onderwerp de moeite van het uitdiepen of onderzoeken waard was. Vanuit die invalshoek filosoferen over kleding – bedenken hoe je een tuin aanlegt – gaf alles wat ik had geleerd opeens een rijkere betekenis.

LEANNE: Misschien kunnen we het 'De Kledingtuin' noemen. (*lacht*)

SHEILA: Wat, het hele boek?

LEANNE: Of alleen de inleiding. Misschien moet het een woordspeling zijn.

HEIDI: De hangkasten van Babylon!

LEANNE: Als je erover nadenkt, is het eigenlijk heel logisch, een kledingtuin. Je hebt met de seizoenen te maken, je ploegt de boel om, je snoeit en plant van alles, je zorgt ervoor...

HEIDI: (*lacht*) Het klopt nog ook!

SHEILA: Interessant dat we allemaal hetzelfde zeggen, dat we weinig zijn veranderd het afgelopen jaar. Dat er, in prettige zin, geen ingrijpende verschillen zijn, we zijn alleen wat zelfverzekerder geworden, wat meer onszelf.

LEANNE: Dat doet me denken – zoals je kapsel altijd weer vervalt tot het haar dat je nou eenmaal hebt, is er waarschijnlijk ook een standaard voor de manier waarop individuele vrouwen zich uiten in hun kleding. Geen enkele metamorfose zal lang standhouden, want uiteindelijk keer je gewoon weer terug naar wie je bent.

SHEILA: Voor mij was het een openbaring om te merken dat andere vrouwen niet zo heel anders over kleding en stijl denken dan ik, dat ze vaak dezelfde problemen hebben, dezelfde onzekerheden. Daardoor wordt aankleden meer een gemeenschappelijke bezigheid.

LEANNE: Even terug naar toen je op zoek was naar een boek waarin je kon vinden hoe je je moest bezighouden met kleding en stijlvol kon zijn en alles – als dit dat boek nu is, zeggen we dan niet eigenlijk: 'Je hoeft dit niet te lezen, je bent prima zo'?

HEIDI: (*lacht*) Leg terug dat boek! Niet verder lezen, tenzij je exact wilt blijven zoals je bent.

SHEILA: Nou ja, of zelfs dat het voor vrouwen een cultuurprobleem is, dat je het idee hebt een bepaald type vrouw te moeten zijn. Wat dat betreft ervaar ik de gesprekken in dit boek als een bevrijding. En ook dat er gepraat wordt over je eigen identiteit, dat daar niks mis mee is, tegenover alle druk om je aan te passen. Toen we bezig waren aan dit boek en ik op straat meer op vrouwen begon te letten, kreeg ik meteen meer waardering voor ze, omdat ik ze op een nieuwe manier bekeek. Via hun uiterlijk kon ik hun innerlijk interpreteren.

HEIDI: Waar ik bij het lezen van de ingevul-

de enquêtes naar ging verlangen, waren overtuigingen. Geen regels of richtlijnen of adviezen, maar overtuigingen. Het trof me dat zoveel mensen idiosyncratische en hoogstpersoonlijke overtuigingen hadden over kleding en de rol ervan in hun leven. Op mij kwam dat zo... ik wil niet zeggen dat het spiritueel overkwam, maar het was alsof hun geestesgesteldheid werd blootgelegd.

LEANNE: Volgens mij nemen de gesprekken de vertwijfeling en gêne rond kleding enigszins weg. We worden dagelijks bestookt met beelden die zeggen: dit moet je nastreven, dit moet je doen om je onzekerheden en je lichaam te verbergen, en je mag niet bekennen dat je er een raar gevoel bij hebt. En dit boek is van begin tot eind een bekentenis. Misschien lucht het mensen op.

SHEILA: In welke zin?

LEANNE: Gewoon de opluchting om te kunnen zeggen: 'Ja, daar ben ik ook onzeker over.' Of: 'Hé, nu hoef ik daar niet meer onzeker over te zijn!' Iedere vrouw is weleens huiverig of vertwijfeld over wat ze aanheeft, iedere vrouw voelt zich weleens eens bekritiseerd of heeft zelf kritiek op anderen, en dat toegeven brengt zo'n verlichting. Dan kun je erom lachen. ✕

VRAGEN

*Dit boek is gebaseerd op een enquête die we wereldwijd aan vrouwen hebben voorgelegd.
De lijst met vragen bleef zich voortdurend ontwikkelen.*

Wat is het meest bepalende gesprek dat je ooit over mode of stijl hebt gehad? • Met wie praat je over kleding? • Vind je van jezelf dat je smaak of stijl hebt? Welke van die twee is het belangrijkste? Wat betekenen die woorden voor je? • Heb je los van mode stijl op andere vlakken? • Heb je een uniforme benadering van je leven, werk, relaties, financiën, klusjes enzovoort? Kun je dat toelichten? • Weet je goed wat je wilt op het gebied van mode en kleding? Zo ja, weet je dan ook wat je wilt op andere gebieden, oftewel, ben je over het algemeen oordeelkundig? Als je niet zo zeker bent over je inzicht in kleding, zou je dan zeggen dat je op andere vlakken beter bent, of hetzelfde? Als je oordeelkundig bent, kun je dan uitleggen waaraan dat te danken is (of als je het niet bent, waar het gebrek eraan vandaan komt), en waarom? • Kun je vertellen in hoeverre je het lichaam en de stijl van je moeder hebt geërfd of juist niet? • Wat is je culturele achtergrond, en welke invloed heeft die op de manier waarop je je kleedt? • Hebben je ouders je iets geleerd over kleding, hoe je die verzorgt, hoe je je hoort te kleden, en over stijl? Wat is daarvan bijgebleven? Werd dat je direct verteld, of heb je het gewoon opgepikt? • Wat doe je zoal qua kleding, haar of make-up om je sexy of verleidelijk te voelen? • Wat bewonder je aan andere vrouwen en hoe die zich presenteren? • Veel mensen zeggen dat ze zich 'op hun gemak' willen voelen, of dat ze bewondering hebben voor mensen die 'zelfverzekerd' overkomen. Wat betekenen die begrippen voor jou? • Geef je om lingerie? • Heb je op straat oog voor andere vrouwen? Zo ja, wat voor vrouwen vallen je dan doorgaans op? Wat voor type bewonder je doorgaans? Als het geen bewondering is, wat voor gevoel krijg je dan als je op straat een aantrekkelijke vrouw ziet? • Stel dat het uitkiezen van kleding je enige bezigheid was, dat je als expert werd beschouwd en je stijlfilosofie uit moest leggen, wat zou je dan zeggen? • Wat vind je over het algemeen heel erg mooi? • Wat vind je heel erg lelijk? • Schat je meestal goed in of je een aankoop ook daadwerkelijk zult dragen? Heb je geleerd hoe je dat van tevoren kunt bepalen? • Als je voordat je de deur uit gaat in de spiegel kijkt, en je probeert jezelf door de ogen van een ander te zien, wat is 'die ander' dan voor iemand? Waar houdt die ander van, waarvan juist niet, hoe beoordeelt hij of zij jou? Is die blik van buitenaf gebaseerd op iemand die je kent of hebt gekend? • Hoe verloopt het 's ochtends aankleden bij jou? Waar houd je rekening mee? • Wat probeer je te bereiken met je manier van kleden? • Wat is voor jou

het verschil tussen je aankleden en je ergens op kleden? • Als je een uniform moest dragen, hoe zou dat er dan uitzien? • Wat vind je qua kleding bij jezelf passen en wat niet? • Was er een periode waarin je je heel anders kleedde dan nu? Kun je beschrijven wat in die periode belangrijk was voor je? • Wat doe je zoal qua kleding, make-up of haar om professioneel over te komen? • Hoe conformer je je aan de verwachtingen op kledinggebied op je werk, of hoe verzet je je daar juist tegen? • In hoeverre hebben gevestigde gewoonten invloed op je manier van kleden? • Ben je gehouden aan kledingvoorschriften, draag je een schooluniform, of heb je een uniform voor activiteiten in je vrije tijd? • Hoe conformer je je aan een uniform of verzet je je ertegen? • Geeft het dragen van een uniform je een veilig gevoel, of ervaar je het juist als beperkend? • Was er een moment in je leven waarop er ineens iets 'op zijn plaats viel' wat mode, kleding, make-up of haar betreft? Wat was dat precies? Waarom denk je dat het juist toen gebeurde? • Heb je trucjes bedacht of geleerd die je het gevoel geven dat je iets kunt 'wegmoffelen'? • Welke kleedregels zou je niet per se aan anderen adviseren maar volg je zelf wel? • Heb je kleedregels die je aan andere vrouwen zou willen overbrengen? • Wat is een voor jou typische outfit, die je op elk willekeurig punt in je leven met plezier had kunnen dragen? Wat bevat je daar zo aan? • Zou je weleens een man willen zijn, willen dat je je als een man kon kleden of dat je een mannenlichaam had? Is dat in het verleden ooit zo geweest? • Als je qua kleding moest kiezen in welk land, cultuur of tijdperk je zou willen leven, wat zou dat dan zijn? • Beschouw je jezelf als fotogeniek? • Als je jezelf op foto's ziet, wat denk je dan? • Stuur een foto van je moeder mee uit de tijd voordat ze kinderen had, en vertel wat je ziet. • Zijn er bepaalde figuren uit de huidige of vroegere cultuur van wie je de stijl bewondert, of die je qua stijl hebben geïnspireerd? • Heb je ooit een droom gehad waarin kleding een voornaam rol speelde? • Welke look zou voor jou moeilijk te creëren zijn of je een opgelaten gevoel bezorgen? • Heb je ooit van vrienden of familie een kledingidee of concrete spullen gepikt, geleend of als uitgangspunt gebruikt? • Heb je weleens een sieraad of kledingstuk aan iemand cadeau gedaan dat in de smaak viel, en ben je daar nog steeds blij om? • Heb je ooit een sieraad of kledingstuk cadeau gekregen dat je bijzonder raakte? • Als je volkomen tevreden zou zijn met je lichaam, of je lichaam voldeed meer aan je eigen ideaalbeeld, wat zou je dan dragen? • Wanneer voel je je het aantrekkelijkst? • Zijn er mensen die je probeert aan te trekken of af te weren door je manier van kleden? • Vind je het prettig om een bepaalde geur te hebben? • Wat vind je van parfum? Gebruik je het zelf? • Wat voor haar heb je? • Beschrijf je lichaam. • Beschrijf je gemoedstoestand. • Beschrijf je temperament. • Wat moet je zoal aan je lichaam of kleding doen om je presentabel te voelen? • Welke rol speelt make-up daarbij? • Wat heb je momenteel aan, heb je make-up op, hoe zit je haar? • Is er een bepaalde look waarvan je denkt dat iedereen verwacht dat je hem leuk vindt, maar die je absoluut niet aanspreekt? Welke look is dat? Waarom spreekt die je niet aan? • Hoe zien je kasten en

laden eruit? Houd je alles netjes? • Kun je in grote lijnen beschrijven wat je zoal hebt aan kleding en sieraden? • Wat is je favoriete eigen kledingstuk of sieraad? • Heb je iets in je kast wat je bewaart maar nooit draagt? Wat is het, waarom draag je het niet, en waarom bewaar je het? • Is er een modetrend waaraan je hebt geweigerd mee te doen, en zo ja, waarom? • Als je terugkijkt op je aankopen over de afgelopen vijf tot vijftien jaar, kun je dan in het algemeen zeggen wat voor stukken het meest hun waarde hebben bewezen? • Heb je weleens een kledingstuk weggedaan waar je nog steeds aan denkt of waarvan je zou willen dat je het nog had? Wat was dat, wat is ermee gebeurd en waarom wil je het terug? • Als je op één stuk na al je kleren moest weggooien, wat zou je dan houden? • Als je je garderobe van de grond af opnieuw moest opbouwen, wat zou je deze keer dan anders doen? • Wat is het eerste kledingstuk dat je als ‘investering’ zag? Heb je het nog? Draag je het nog steeds? • Heb je ooit in je leven een kledingstuk gekocht dat een ingrijpende verandering inluide? • Naar welk kledingstuk blijf je voortdurend op jacht? • Weet je nog wat je grootste miskoop was op kledinggebied? • Is er een punt in je leven geweest waarop je stijl drastisch veranderde? Wat was de oorzaak? • Draag je een politieke boodschap uit met je manier van kleden? • Heb je ooit gedachteloos een kledingstuk gekocht dat in de loop der jaren steeds waardevoller bleek? Wat was dat, en waar lag het aan? • Heb je ooit een kledingstuk of sieraad gekocht waarvan je zeker wist dat je je eraan zou hechten, terwijl dat helemaal niet zo bleek te zijn? Wat was dat, en hoe kwam het zo? • Hoe en wanneer koop je kleding? • Houd je je bij het winkelen aan bepaalde regels? • Is er een verband tussen je manier van kleden en je persoonlijke ambities? • Welke rol speelt geld voor jou bij het kopen van kleding? • Zijn er kledingstukken of accessoires waarvan je meerdere exemplaren hebt? Waarom denk je dat je die telkens weer koopt? • Is er een kledingstuk, make-upartikel of accessoire dat je dagelijks draagt of bij je hebt? • Heb je je weleens op een bepaalde manier gekleed om je minder nerveus te voelen of een gevoel van controle te krijgen over een beangstigende situatie? • Weet je nog wanneer je je voor het eerst bewust was van wat je aanhad? Kun je dat moment beschrijven en vertellen waar het om ging? • Heeft iemand weleens iets tegen je gezegd waardoor je anders naar je lichaam en vooral je manier van kleden ging kijken? • In hoeverre vind je het onderwerp van deze enquête belangrijk? ✕

COLLECTIE

Ensembles van *TANIA VAN SPYK* deel I

CALAMITEIT

RENEE GLADMAN

Ik begon de dag als ‘geklede vrouw’ met het verlangen een geklede vrouw te zijn, want Danielle had haar hele leven een bepaald lichaamstype gehad. Ook ik had een bepaald lichaam gehad, maar waar zij haar levenslange lichaam terug had, nadat ze het tijdelijk kwijt was geweest, zodat ze een herinnering aan het andere lichaam droeg maar het niet hoefde te zien, had ik dit lichaam, dat al heel lang van mij was, maar dat misschien niet mijn lichaam was geweest, in de zin van dat van Danielle – een lichaam dat ze graag in kleren hulde. Mijn lichaam droeg de rode pyjama en dat van haar de donkergroene en die van haar vormde zich om haar billen met een splitsende lijn middenin, en die lijn schreef overal ‘poes’ overheen. Mijn lijn schreef ‘balzak’ door de opening, de buidel aan de voorkant van de pyjama. En de dag was aan het verstrijken. Ik vroeg me af hoe ik een vrouw moest/kon zijn in mijn rode pyjama en dikke rode wollen trui, mijn krappe pyjama, mijn gestreepte trui. Ik vroeg me af hoe ik, als de bel ging, de trap af zou rennen als een vrouw, alsof iemand een verhaal had geschreven over onze dag, waarop we aan deze zijde van de vallende sneeuw bleven, en de binnenkant onze stad was. We wilden een stad vol leven, dus we liepen vlug heen en weer voor de hoge spiegel. Ze zoefde langs me heen; ik zoefde langs haar heen, terwijl de uren wegtikten. We waren een poosje geklede vrouwen (ondanks dat mijn onderhemd in mijn legging was gepropt), en daardoor wilde je iemand leren kennen. ‘Jij bent alles rood,’ zei ze, helemaal tot aan mijn sokken kijkend. Maar mijn opening, mijn buidel, maakte me verlegen en ik was duizelig van het snelle lopen. Ik was in mijn krappe pyjama en droeg daar een voluptueus lichaam in mee dat waarschijnlijk een oplichter was. Mijn trui lag op mijn buik, mijn sokken gleden over de vloer. Er verstreken meerdere uren. ‘Nu droeg ze een witte blouse,’ schreef het verhaal, ‘een witte blouse, oneindig met blauw doorsneden. En hoewel de vrouw gekleed was...’ ging het verder. En hoewel Danielle nu in bed lag – ik begon mijn eigen verhaal te schrijven – had ze jeans aan, en dit was haar lichaam. Om het mijne te vinden moest ik mijn hand door de opening, de buidel van de rode pyjama steken, en de ring om mijn middelvinger laten zien: het was iets onderweg naar de bestemming; het was een vrouwelijk gebaar – als je alleen keek naar de gratie van de hand – een accessoire. ✕

COLLECTIE

Gleufhoeden van *CLAUDIA DEY*

GOEDEMORGEN

ELIF BATUMAN

Afgelopen zomer, toen ik in Istanboel woonde, vroeg Sheila Heti me een aantal vrouwen complimenten te geven over hun kleding en vervolgens de gesprekken die daaruit voortvloeiden vast te leggen. Het mochten geen vrouwen zijn die ik kende, en ik moest ze tegenkomen in een lift. Er waren veel, heel veel redenen waarom ik uiteindelijk nooit vreemde vrouwen in een Istanboelse lift aansprak over hun kleding. Het enige gebouw waarin ik de lift gebruikte was de sportschool. Ik had al het gevoel dat de vrouwen daar weinig met me ophadden, en om eerlijk te zijn was hun kleding niet zo bijzonder. Wel heb ik de pilatesinstructrice, een voormalige ballerina wier aandringen op rustig en natuurlijk ademen gek genoeg beladen leek met onrust, een keer gecompimenteerd met haar bijzondere oorbellen: een van de minuscule zilveren knopjes was door een lang, ragfijn kettinkje verbonden met een al even ragfijn halssnoer. Ik had geen recordertje bij me, maar gelukkig glimlachte ze beleefd. Ze was bezig ‘weerstandsbanden’ op te vouwen.

Later die week had ik een lunchafspraak met de schrijfster Elif Şafak. We hadden elkaar een paar maanden eerder leren kennen, toen ze per ongeluk tegen me op botste tijdens een enorm diner in Londen. Om de een of andere reden was ze achteruitgelopen. Dit was onze tweede ontmoeting. Ze had schitterende kleren aan, waarvan ik me alleen herinner dat elk stuk een andere textuur had, dat alles duur leek en dat het allemaal zwart was, ook al was het juli. Toen ik tegen haar zei dat ze er geweldig uitzag, schonk ze me een blik vol medeleven, reikte over de tafel en kneep zwijgend in mijn handen.

De hele zomer werden in Istanboel en andere Turkse steden demonstraties gehouden tegen het bewind. Mijn appartement stond geregeld blauw van het traangas en vol journalisten en demonstranten, van wie er eentje een klein, veeleisend hondje bij zich had. Een van de journalisten kwam uit Bulgarije; de meeste dagen moest hij vanaf zeven uur 's ochtends verslag uitbrengen voor de Bulgaarse nationale radio, waarbij hij heel luid sprak omdat er geen fatsoenlijke verbinding was. Elke dag werd ik gebeld door mijn ouders, die erop aandrongen dat ik eerder terug zou gaan naar de Verenigde Staten. Niemand deed een oog dicht, niemand kwam aan werken toe. Uiteindelijk werd de chaos me te veel. Ik pakte wat spullen in en nam de forenzenboot naar Heybeliada, een eiland in de Zee van Marmara. Hoewel Heybeliada binnen de gemeentegrenzen van Istanboel ligt, leek ik vanaf de boot op een andere planeet uit te stappen. Geen politiewagens, geen agenten, geen demonstranten, geen traangas, geen gasmaskers, geen graffiti. Het

was alsof de voorbije weken nooit hadden plaatsgevonden.

‘Waar is alle politie?’ vroeg ik bij het pension waar ik een kamer had gereserveerd.

‘We hebben maar vier agenten op het eiland,’ antwoordde de eigenaar. ‘Die houden zich voornamelijk bezig met picknickers.’

Toen ik de volgende ochtend naar buiten liep, streek er een prachtige rode kat langs mijn been. De zon streekde liefdevol over mijn hele lichaam. Verder heuvelafwaarts in de richting van de zee, voorbij de vervallen witte Ottomaanse huizen die met hun sprookjesachtige versiering op hopen antiek kantwerk leken, zag ik een vrouw op de stoeprand zitten. Ze was in de veertig en diep gebruind, ze droeg een hoofddoek en had een strenge gelaatsuitdrukking. Terwijl ik haar naderde, kreeg ik het gevoel dat ze me verwijtend opnam. ‘Goedemorgen,’ zei ik opgewekt, in de hoop de spanning te breken. Intussen vroeg ik me af of ze streng gelovig was en hoe de eilandbewoners dachten over vrouwen die alleen op pad waren.

Plotseling onderging haar gezicht een complete metamorfose, en ik realiseerde me dat het door haar glimlach kwam. ‘Goedemorgen,’ zei ze stralend terug. ‘Ik zat je rok te bewonderen. Daarom staarde ik zo naar je.’ ✕

VROUWEN KIJKEN NAAR VROUWEN

'Soms zie ik een vrouw bij wie ik door haar kleding denk dat we veel gemeen hebben, alsof we in een andere wereld vriendinnen zouden zijn geweest.' —SASHA ARCHIBALD

ANN IRELAND Geregeld zie ik een vrouw de straat oversteken die precies de nauwsluitende grijszwarte broek aanheeft die ik wil hebben. Of sneakers in exact die ene kleur, zonder lelijke strepen. Hé, misschien kan die indiajurk bij mij ook wel! Die jezussandalen zijn precies wat ik nodig heb – en ik wed dat ze nog lekker zitten ook. Dan hunker ik naar zo'n item, een soort lichte koorts die niet wil zakken tot ik het heb gevonden en erachter ben of het mij ook staat.

VANESSA BERRY Een verkoopster van een groentekraam gaf me een keer een compliment over het wollen shirt dat ik aanhad. Telkens wanneer ik achterom blikte, zag ik dat ze me na stond te kijken. Ik vatte het op als een teken dat ik het shirt moest aantrekken als ik indruk op iemand wilde maken.

ALESIA PULLINS Ik deel graag complimentjes uit aan andere zwarte vrouwen – aan donkere vrouwen in het algemeen – omdat ik het idee heb dat we vaak alleen van andere donkere vrouwen complimentjes krijgen. Het gaat niet bewust, zo van: ik ga daar naar binnen en zoek de enige twee zwarte meiden op om ze te overladen met complimenten. Het is gewoon iets wat ik vaak doe omdat ik weet: Hé, ik snap dat je daar werk in hebt gestoken, en ik vind het mooi.

ANA KINSELLA Toen ik een jaar of negentien was, zat ik met mijn vriendin buiten de collegezaal te roken. We leverden commentaar

op het uiterlijk en de kleding van ieder meisje dat langsliep. We vonden onszelf enorm cool en trendy en apart. Achteraf gezien waren we idioten; zeker ik zag eruit als een mode-maniak. Binnen een uur waren we erachter dat de meiden die wij het best gekleed vonden niet degenen waren die droegen wat wij zelf het liefst wilden hebben, maar degenen die een consequente stijl hadden, een vast kleurenpalet, en die wisten welk silhouet ze het meest flatteerde. Op dat moment realiseerde ik me dat stijl vooral een kwestie is van weten wat je mooi vindt en waarom.

GRACE DENTON Tijdens mijn studie kwam een meisje dat bij mij op de verdieping woonde een keer aankloppen om te vragen hoe iets stond. Zoals jonge meiden van nature doen bij mensen die ze nog niet echt kennen, antwoordde ik: 'Staat je geweldig!' Ze had waarschijnlijk een weinig bijzondere, vaag hippieachtige outfit aan. Toen vroeg ik: 'En ik?', als een soort sociale uitwisseling. En zij antwoordde: 'Hm, tja, ik weet niet. Je ziet eruit alsof je per se apart wilt overkomen.' Dat was een verbijsterende onthulling. Wie dacht ze goddomme dat...! Waarom zei ze...! Ik had een noppenjurkje met spaghettibandjes aan dat ik zelf te gek vond, met daaronder een T-shirt. Later werd me duidelijk dat ze in de omgang nog veel meer eigenaardigheden had, maar die opmerking bleef hangen. Nog steeds bekijk ik mezelf af en toe door haar ogen en denk ik: oké, je doet te hard je best, tikje gas terug. Ik word er verdrietig van.

JILL MARGO Als jonge twintiger hoorde ik bij een groepje vriendinnen dat elkaars kleren leende, of beter gezegd, kleren leende van de hoogste alfavrouw, die veel gemeenschapszin had. Het idee was dat ze ons geluk brachten – dat we er mannen mee in bed kregen. Onlangs zag ik haar terug op een foto uit die tijd. Niemand van ons groepje had er in haar outfits zo prachtig uit kunnen zien als zijzelf. Hoe kwamen we erbij?

OLLA NAJAH AL-SHALCHI Op de middelbare school begon ik een hijab te dragen. Ik wilde mijn geloof respecteren, en tegelijk probeerde ik me qua kleding aan te passen aan mijn klasgenoten. Dus liep ik altijd in een zwarte broek, een beige shirt, een zwart-beige vest en een beige hijab. Maar ik ben dol op kleur, en die kleren waren saai en kleurloos. Toen zeiden mijn vriendinnen op een dag dat mijn outfit zo ‘gedistingeerd’ was. Daardoor besefte ik dat ik eigenlijk geen moeite hoefde te doen om er hetzelfde uit te zien als mijn klasgenoten. Dat ik ‘gedistingeerd’ overkwam gaf me een beter gevoel over mijn kleding.

KELLEY HOFFMAN In mijn eerste jaar bij *Vogue* veranderde niet alleen mijn kleding. Ik pikte ook bepaald gedrag en taalgebruik van collega's op. Als mijn redacteur me vroeg iets te doen, reageerde ik altijd met een informeel ‘Geen probleem!’ Maar toen ik een andere stagiaire, die veel mondainer was dan ik, een keer tegen diezelfde redacteur hoorde zeggen: ‘Uiteraard’, vond ik dat veel beschaafder klinken, dus begon ik ook ‘uiteraard’ te zeggen.

JOSS LAKE Mijn ex-vriendin zei een keer tegen me: ‘Jij hebt geen stijl, jij hebt stijlen.’ Ik had altijd al het gevoel gehad dat ik geen samenhang in mijn stijl wist te creëren. Dus haar uitspraak werd een Walt Whitman-achtige mantra, niet alleen voor mijn kleding, maar voor mijn hele persoonlijkheid. ‘*I contain multitudes. I contain multitudes.*’

STELLA BUGBEE Als ik een vrouw zie met uitzonderlijk veel charme of zelfvertrouwen of met interessante eigenschappen, dan verlang ik er weleens naar om haar te zijn. En ik heb het niet over één specifiek type. De meest uiteenlopende vrouwen wekken die fascinatie en dat ontzag bij me op. Bij mannen heb ik dat nooit.

AREV DINKJIAN De afgelopen paar jaar heb ik 's zomers in een Armeens jeugdkamp gewerkt. Ik liep daar rond in een korte broek, een vuil t-shirt en oude tennisschoenen, mijn haar zat in een slordige knot en ik had geen make-up op. Allesbehalve glamorous, en toch heb ik elk jaar na afloop meer zelfvertrouwen dan toen ik aankwam. In het kamp ben ik omringd door meisjes die naar me opkijken, die er net zo uit willen zien als ik. Ze zeggen dagelijks tegen me dat ze me mooi vinden en vragen me hun haar te doen en hun jurk voor de dansavonden uit te kiezen. Ik voel me daar op mijn best omdat ze me bewonderen als ik puur natuur ben. En ik vind hen net zo mooi.

LILI OWEN ROWLANDS Ik woon samen met vier andere vrouwen, en onze garderobes vullen elkaar aan. Ik merk dat ik dat als een soort concurrentie ervaar. Ik leen graag kleren van de rest, maar vind het vreselijk zelf iets uit te lenen. Soms gebruik ik de smoes dat ik iets uit mijn eigen kast zelf nodig heb, zodat niemand anders het kan aantrekken. Ik begrijp niet waar die regelrechte gierigheid vandaan komt, maar zo is het nu eenmaal en ik kan het niet uitstaan. Ik ben bang voor een geleidelijke homogenisering. De laatste tijd draag ik vaak geel, omdat ik mezelf heb wijsgemaakt dat die kleur alleen bij mijn huid en haar past. Af en toe vestig ik daar onder het eten nog eens de aandacht op: ‘Geel kun je eigenlijk alleen hebben met een donkere pony.’

KRISTI GOLDADE Afgelopen augustus was ik op een kunstbeurs en daar liep een Russische rond die heel sierlijk en frêle was. Haar glanzend zwarte haar was in een bob geknipt en ze droeg een sjaaltje om haar hals. Ze had haar man en kind bij zich. Het was niet zozeer haar look maar haar uitstraling die ik wilde benaderen – artistiek en ongedwongen. Dus in november heb ik mijn haar in een bob laten knippen en nu probeer ik me subtiel-chic te kleden. Ik vind dat een mooie stijlform.

UMM ADAM Toen ik dertien was, liep ik net als al mijn vriendinnetjes in een simpele *salwar kameez* met een *dupatta* om mijn nek. Een paar meisjes op school droegen een hijab, maar dat was mij wat te extreem. Niet dat ik op ze neerkeek of ze ouderwets vond. Ik respecteerde hun manier van kleden, maar vond die niet bij mij passen. Op een dag liet mijn moeder me foto's zien van haar reisje naar Amerika, en het verraste me nogal dat daar moslimmeisjes in hijab liepen. Mijn moeder zei: 'Ik wou dat jij je ook zo zou bedekken.' Op dat moment heb ik mijn dupatta om mijn hoofd gewikkeld en heb ik besloten voortaan een hijab te dragen.

SZILVIA MOLNAR Ik geniet ervan als ik vrouwen zie die een panoramablik van hun omgeving hebben terwijl ze over straat lopen. Vrouwen die zich bewust zijn van het moment en interesse hebben in wie of wat zich om hen heen bevindt.

HEATHER MALLICK Toen ik nog klein, zaten we in een keer in Montreal in de metro en zag ik een prachtige jonge vrouw met zwart haar en een perfect gave huid. Ze had een rode noppenrok aan en beet met haar perfecte grote witte tanden in een pistacheijsje. Ik staarde haar vol ontzag aan en dacht: op een dag verhuis ik naar de grote stad en woon ik in mijn eigen appartement en klee

ik me precies zoals zij. Wie was die vrouw? Ik denk nog vaak aan haar.

AMANDA M. Op school vertelde een moslimmeisje waarom ze ervoor had gekozen een boerka te dragen. Ze zei: 'Amerikaanse meiden hebben het zwaar. Jullie moeten constant nadenken of iets wel goed staat, hoe je er sexy uit kunt zien, hoe je je minpuntjes moet verbergen. Jullie zijn slaven van de mode. Ik hoef me nooit zorgen te maken of ik er wel sexy uitzie.' Als ik tegenwoordig een volledig bedekte vrouw tegenkom, vraag ik me af: Heeft zij misschien meer vrijheid dan ik?

HELEN DeWITT In Parijs liep ik een keer op straat, toen een vrouw in een rode Ferrari naast me afremde en riep dat ze mijn broek zo geweldig vond. Het was een zwart stretchmodel met witte nep-Chinese tekens. Ik had hem voor tien pond op de kop getikt op de markt in Roman Road.

DIANA BECKER Ik stond in de rij voor het Guggenheim Museum met mijn favoriete nichtje, die stiliste is. Voor ons stond een vrouw van wie we maar geen hoogte konden krijgen. Ze had een prachtig zestigsgesicht, maar ze had de uitstraling van een jonge meid. Haar outfit was perfect, haar lichaam rank, ze droeg niets overdreven straks of extreems. We vonden haar fascinerend en bestempelden haar als een 'senior-meisje'. We blijven naar zulke vrouwen speuren en vragen ons af of er een verband is met klimaat of cultuur. Wat is hun geheim? Licht het aan hun goede smaak of is het hun mentaliteit, hun eetpatroon, hun lichaamsbeweging? En waarom zijn de meesten niet Amerikaans? ✕

COLLECTIE

Grijze sweatshirts van *LYDIA BURKHALTER*

Leopoldine Core

Wat bewonder je aan de manier waarop andere vrouwen zich presenteren?

Ik bewonder verzorgde vrouwen met schone kleding die ze als gegoten zit. Aan de andere kant bewonder ik ook vrouwen die er wat verwilderd bij lopen. Ik kan niet kiezen welk type ikzelf zou willen zijn. Schoon of vies? Ik slinger tussen die twee heen en weer.

Wanneer voel je je het aantrekkelijkst?

Ik voel me aantrekkelijk als ik geen pukkeltjes heb en mijn haar goed zit. Huid en haar zijn mijn topprioriteiten. Echt spectaculair voel ik me als ik een jurk aanheb, want ik hou van het gevoel van lucht om mijn benen en ik kan er mijn laarzen met het kleine hakje bij aan. Als ik een jurk draag en mijn benen zijn zichtbaar, dan draag ik er graag een grote trui overheen, die los om me heen hangt, als een Kurt Cobain-sweater. Ik kan me ook heel aantrekkelijk voelen in jeans en sneakers en een oude gevlekte hoodie en zonder make-up. Dan voel ik me heel jong, en ik vind het een opwindend idee dat iemand wordt aangetrokken tot het gezicht dat ik werkelijk heb, de kleren die echt van mij zijn. Als iemand me leuk vindt terwijl ik er zo slordig bij loop, dan voel ik me sterk, alsof ik

maar weinig nodig heb en dat is lekker. Oké, nu weet ik ineens wanneer ik me het alleraantrekkelijkst voel. Dat is wanneer ik de zorgvuldig gekozen en heerlijk ingewoonde kleren van iemand anders aanheb. Als ik een shirt of broek of schoenen van een vriendin leen. Ik kijk in de spiegel terwijl ik die kleren aanheb en denk: 'Goh, zelf was ik er nooit op gekomen om zoiets te kopen.' En dan stap ik in die kleren naar buiten met een bepaald gevoel – een sexy gevoel.

Zijn er kledingstukken of accessoires waarvan je meerdere exemplaren hebt?

Ik heb een heleboel pyjama's en ook nachthemden. Die zijn belangrijk voor me omdat ik veel meer tijd binnen doorbreng dan buiten. In bed liggen voelt voor mij het natuurlijkst aan, zelfs schrijven doe ik in bed. Ik ben opgegroeid in een tot de nok toe volgestouwd huis; mijn moeder had last van dwangmatige verzamelwoede. Het enige opgeruimde plekje was mijn bed, dus ik wende me aan alles daar te doen. Ik heb bergen flanellen pyjamabroeken en grote slaapshirts, gewoon wijde T-shirts die door het wassen zacht zijn geworden. Die shirts noem ik ook 'eetshirts' omdat het niet geeft als je erop morst, ze zitten toch al vol vlekken. Ik

denk dat ik die dingen blijf verzamelen omdat ik graag naakt ben maar niet poedelnaakt. Ik vind het prettig een soepele muur tussen de buitenwereld en mezelf te hebben. Thuis kan ik simpelweg geen gewone kleren dragen. Het maakt niet uit hoe laat het is, zodra ik thuis ben gooi ik meteen alles uit en trek een pyjama aan, of alleen een onderbroek en een badjas. Ik vind gewone kleren zo belemmerend. Ik kan me pas echt ontspannen als ik iets wijds aanheb en in bed lig.

Hoe lang doe je erover om je aan te kleden?

Eigenlijk doe ik er best lang over, maar ik voel 's ochtends nooit de noodzaak me te haasten. Vaak ga ik te laat van huis, met het idee dat ik er niet uitzie. Ik vind het belangrijk goed te ontbijten. Mijn eitje, mijn toast en mijn thee komen op de eerste plaats, pas daarna begin ik in mijn kast te graven. Ik schat dat het me drie kwartier kost, inclusief de afleidingen tussendoor.

Welke kleedregels zou je niet per se aan anderen adviseren maar volg je zelf wel?

Ik laat het van mijn bui afhangen wat ik aantrek, en dat levert weleens problemen op. Dan kom ik ergens binnen en voel me ineens een slons.

Het punt is dat ik het niet kan opbrengen me op te dirken als ik lui of gedeprimeerd ben of te veel bezig ben met een creatief proces of een tv-programma. Ik zou deze persoonlijkheid of ziel of wat het is dat mijn kleren uitkiest niet aan een ander aanbevelen. Ik ben hopeloos inconsequent en griezelig ijdel. Ik zit in mijn uppie thuis en denk: god, je bent adembenevend, om me dan op een feestje te realiseren dat het echt slimmer was geweest om even te douchen.

Heb je regels voor kleden of winkelen waarvan je vindt dat elke vrouw zich eraan zou moeten houden?

Koop nooit iets om jezelf te bewijzen aan een arrogante verkoopster in een dure winkel. In chiquere zaken heb ik me vaak zo geminacht gevoeld dat ik kleren kocht die ik eigenlijk niet wilde of nodig had. Daarmee probeerde ik te bewijzen dat ik geen armoedzaaier of dievegge was (ook al ben ik wel arm en heb ik vroeger weleens gestolen). Soms is het mijn eigen duivelskop die me wijsmaakt dat ik een trui van 300 dollar nodig heb. Maar dat is niet zo. Al vind ik het wel belangrijk een paar echt mooie, soms prijzige stukken te hebben. Ik heb Zweedse klomplaaizen die best duur waren maar ik ben er verliefd op en draag ze overal. De grootste fout die je kunt maken is volgens mij een heleboel rotzooi kopen, dertig dingen van het koopjesrek in plaats van een paar mooie stukken. Ik denk dat het een verknippte

manier is om je rijk te voelen, bergen waardeloze flodderkleding kopen. Het is veel fijner om een sobere garderobe te hebben met alleen spullen die je mooi vindt.

Is er wat kleding betreft iets waarvan je zou willen dat vrouwen ermee ophielden?

Ik wou dat vrouwen ophielden zich te fixeren op het idee van perfectie. Kijk naar de Amerikaans *Vogue* – dat is zo veilig. We schamen ons voor onze overvloed en dat is onvoorstelbaar triest. Daarom laten vrouwen bijvoorbeeld nog steeds neuscorrecties doen. Ze laten het mooiste aan zichzelf eraf hakken om eruit te zien als iedereen. In de mode gaat het ook zo. Mensen die een perfecte outfit aanhebben, daar knap ik op af. Of ik zie ze niet eens. Bij mode draait het er volgens mij juist om dat je afwijkt. Een specifiek voorbeeld: de ‘it-bag’ vind ik iets walgelijks. Ik zie ze vaak bungelen aan de arm van rijke vrouwen in trainingspak – een poenig standaard-object zonder enige charme. En bedenk eens wat een tas in feite is: een geëxternaliseerde poes of baarmoeder. Dus de ‘juiste’ hebben of de allerduurste – ik krijg er koude rillingen van. Smaak is een knipoog, geen vuistslag.

Heb je trucjes bedacht of geleerd waardoor je het gevoel hebt dat je iets kunt wegmoffelen?

Skaterjurkjes flatteren mij enorm. Ze hebben een aansluitend lijfje en de klokkende rok verhult het onderste deel van je buik. Zo kan ik een enorme maaltijd wegwerken zonder

dat iemand mijn uitpuilende pens ziet.

Wat is het meest bepalende gesprek dat je ooit over mode of stijl hebt gehad?

Ik weet nog dat ik een keer met mijn ex-vriendin zat te praten over onze eerste indruk van elkaar toen we elkaar ontmoetten. Ik had destijds een gestreept overhemd aan, een spijkerbroek en marineblauwe Keds. Mijn haar zat in een saaije zijaanscheiding en ik had de paarse kringen onder mijn ogen lukraak ingesmeerd met concealer. Volgens haar zag ik er die dag uit als een temperamentvol, wat kakkineus schoolmeisje. ‘Dus ik zag er netjes uit?’ vroeg ik. ‘O, absoluut.’ Ik heb vaak dat soort gesprekken gehad, waarbij iemand mij aan mezelf beschrijft en ik denk: ‘Hoe kan dit over mij gaan?’ Ik kwam gepassioneerd op haar over omdat ik nerveus was. Al ben ik ook wel temperamentvol, ik bedoel, ze had gelijk. Haar vond ik meteen geniaal door de dingen die ze zei. Het deed er niet toe dat ze een oud t-shirt vol gaatjes aanhad, ze was een intellectueel. Ze was de intellectueel in het oude t-shirt en dat maakte dat shirt bijzonder. Dat shirt zie ik nog steeds voor me. Het was grijs en afgedragen en verwassen. Het staat in mijn geheugen gegrift.

Zou je liever worden beschouwd als iemand met veel smaak of als iemand met veel stijl?

Bij smaak denk ik aan woningen. Mensen met goede smaak hebben het juiste meubilair,

dat soort dingen. Het lijkt wel een complete religie. 'Stijl' voelt lossier aan voor mij, en sexier. Ik denk aan relatieve onbekenden die zeggen: 'Wat ben jij stijlvol!' Het is iets wat we zeggen over het rondreizende circus dat ons lichaam is. Ik vind het heerlijk als mensen kijken hoe ik me door de wereld beweeg en dan denken: wauw!

Beschouw je jezelf als fotogeniek?
Nee. Ik vind dat ik op foto's een blotebillengezicht heb en eruitzie als een schim. Spookachtig en triest, als iemand die in een fabriek werkt. Eerlijk gezegd raak ik in paniek zodra iemand een camera tevoorschijn haalt. En natuurlijk probeer ik dat vreselijke angstgevoel te onderdrukken, maar dat lukt me niet. Op de meeste foto's ben ik dat verschrikte gezicht. Ik denk dat ik mooi ben als ik beweeg, dus zo'n statisch beeld van me is altijd enorm onflatteus.

Wat is je favoriete eigen kledingstuk of sieraad?
Dit klinkt misschien idioot, maar op het moment is dat mijn beha. Ik heb altijd zo'n pech gehad met beha's, maar deze zit me als gegoten. Mijn ex heeft hem vorig jaar voor me meegebracht uit Litouwen, toen ze daar werkte. Ik kan er nog steeds niet bij dat ze in één oogopslag zag dat hij me zou passen. Ik vermoed dat het een tienermodel is en hij is afzichtelijk, paars met gele, oranje en blauwe streepjes, maar hij zit perfect.

Wat is het eerste kledingstuk dat je als investering zag?

Een paar schoenen van 200 dollar, voor mijn eindexamen. Ze waren zwart met linten die je om de enkels bond, en mijn tenen staken er te ver uit. Het was een miskoop, maar destijds was ik er trots op dat ze zo duur waren.

Is er een punt in je leven geweest waarop je stijl drastisch veranderde?

Toen ik vijftien was, braken mijn moeder en ik met elkaar. Tot dan toe had ik met haar in een appartement in Manhattan gewoond, waar ze langzaam krankzinnig werd. Uiteindelijk kon ze totaal niet meer functioneren en werd ze bij haar broer in Los Angeles in de logeerkamer ondergebracht. Ik werd opgenomen door vrienden van de familie die in de provincie woonden om daar mijn middelbare school af te maken. Van LaGuardia High, waar je probleemloos in badpak kon rondlopen, kwam ik terecht op een heel strenge school met kledingvoorschriften, en nergens een homo of lesbo te bekennen. Mijn eigenzinnige manier van kleden verzandde in karakterloze merkkleding. Triest. Voordat ik erheen verhuisde, maakte ik shirts van kousen. Ik droeg ossenbloedrode Doc Martens, coole vintage omajassen en maffe jarenzeventig-jurkjes van mijn moeder. Ik zag er altijd te gek uit. Maar daar werd ik kleurloos, ik liep net als de rest op Steve Madden-plateaulaarzen.

Wat is voor jou het verschil tussen je aankleden en je ergens op kleden?

Als ik me aankleed, pak ik gewoon iets wat lekker zit en ga ik zo naar buiten. Als ik me ergens op kleed, kost dat veel meer moeite. Het betekent geparfumeerde olie in mijn pluizige haar smeren en wat make-up opdoen. Het betekent een jurk aantrekken, en mijn klomplaarsjes en transparante zwarte kousen (die van Wolfords zijn de beste).

Geef je om lingerie?

Ja, maar ik ben geen fanaat. Als iemand lingerie voor me zou kopen zou ik het dragen. Maar ik zou liever eens goed passend ondergoed en beha's vinden. Wat mij betreft zou katoenen ondergoed wel wat sexier mogen zijn. Soms heeft ondergoed iets ouwewijverigs. Ik heb ook niks met heel minuscule 'sexy' slipjes. Ik heb graag wat meer stof om m'n kont.

Wat probeer je te bereiken met je manier van kleden?

Er zijn dagen dat ik onzichtbaar wil zijn. En er zijn dagen dat ik er fascinerend en mooi en dierlijk uit wil zien. Warrig maar ook weer niet té, dan voel ik me sexy en knap. Ik zie er graag uit als iemand die een poosje heeft liggen mijmeren, toen een douche heeft genomen en even een kam door haar haar heeft gehaald.

Heeft je achtergrond invloed op je manier van kleden?

Ik ben opgegroeid in het New Yorkse East Village van de jaren 90. Het was een ruige, stijlvolle

tijd. De bedoeling was dat je opviel, dat je er steeds weer anders uitzag, niet maar één soort vrouw was. Punk paste bij me. Toen ik nog jong en mooi was, had ik ergens altijd de behoefte dat imago te vernietigen. Ik realiseerde me dat vrouwen een rolpatroon hadden van een en al JA en ik wilde NEEEE zeggen. Maar ik wilde ook dat bepaalde jongens me wilden neuken, dus het werd nogal verwarrend. Ik droeg een hoop eyeliner en hoopte te worden verslonden.

Heb je je weleens op een bepaalde manier gekleed om een gevoel van controle te krijgen?

Als ik me kwetsbaar voel, trek ik een wijd sweatervest aan en word ik meteen rustiger. Ik heb een vrij bleke huid, en bij elke emotie stijgt het bloed meteen naar het oppervlak. Het is alsof mijn gedachten voor iedereen zichtbaar zijn, en daar word ik weleens nerveus van. Als ik ergens ben en blote armen heb, probeer ik ze geregeld te verbergen.

Wat heb je momenteel aan, heb je make-up op, en hoe zit je haar?

Ik heb Shu Uemura-olie in mijn haar, en kokoslotion van Skin Trip op mijn lijf. Aloë-gel op mijn gezicht tegen de roodheid. Ik heb lichtreflecterende concealer onder mijn ogen, wat mascara en blush op. Ik gebruik een Chanel-potlood om mijn wenkbrauwen bij te tekenen en aan te zetten. Er zijn ook dagen waarop ik helemaal geen make-up draag.

Wat doe je zoal om je presentabel te voelen?

Mijn oksels scheren vind ik belangrijk. Het is prettig om daar schoon en glad te zijn. Ik moet mijn gezicht wassen en mijn tanden poetsen. Flossen sla ik nooit over. Mijn shirt moet schoon zijn, want een vuil shirt is een stinkshirt.

Heb je een bepaald lichaamsdeel dat je kenmerkend vindt voor jezelf?

Ik ben blij met mijn rug. Hij is slank en gespierd en mooi. Ik denk dat het mijn meest seksuele lichaamsdeel is.

Zou je ooit cosmetische chirurgie overwegen?

Nee, dat vind ik te eng. Cosmetische chirurgie is echt gevaarlijk. Je stelt jezelf bloot aan allerlei infecties. En na afloop zie je er doorgaans heel raar uit.

Hoe zorg je voor je lichaam?

Ik doe niet veel aan beweging. Ik probeer veel groente en mager vlees te eten en ik slik verschillende supplementen. Maar ik heb ook weleens een slechte maand waarin ik sloten koffie drink en heel veel snoep. Het eist zijn tol als ik dat doe. Ik probeer voedsel dat ontstekingen bevordert te vermijden. Komkommersap is erg goed voor mijn stemming en mijn huid.

Heb je een uniforme manier voor het benaderen van je leven, je werk, relaties, financiën en klusjes?

Volgens mij ben ik nogal een ongeleid projectiel, daar probeer

ik iets aan te doen. Ik zou wel wat meer structuur willen hebben, maar mijn passie is heftig en puur, die drijft me ertoe keihard te werken. Ik ben een hoog opvlammende kaars. Als ik van je houd is het echt alsof er van diep in mijn ziel een licht opstraalt en heb je mijn volle aandacht. Met een gedicht of verhaal gaat het ook zo. Daar hebben andere delen van mijn leven dan onder te lijden. Ik vergeet de energierekening te betalen en opeens is het donker.

Hoe belangrijk is dit onderwerp voor je?

Ik kan er niet tegen als mensen zeggen dat ze niet om kleding geven, want dan liegen ze. Het is net als wanneer schrijvers zeggen dat de plot van hun verhaal er niet toe doet. Die liegen. We zijn altijd ergens op uit met onze manier van kleden. Liefde, seks, bewondering, met rust gelaten worden, mensen aan het lachen maken, mensen intimideren, rijk lijken, je armoede tonen, laten zien dat je van jezelf houdt. Het is het geluidloze gedicht in de wachtkamer, in de metro, in de film van ons leven. Het is goddomme hartstikke belangrijk.

Noem eens op wat je bevalt aan jezelf.

Ik ben feministe. Ik ben biseksueel. En ik ben achtentwintig, ik ben meer mezelf dan ooit tevoren. Wat ik bedoel is dat de binnenkant meer naar buiten stroomt dan ooit tevoren. Misschien is achtentwintig het magische jaar. Het jaar waarin ik een heldendaad pleeg. ✕

JE HEBT GEEN IDEE WAT EEN GEDOE HET IS

DE VROUWEN VAN DE PODCAST BLACK GIRLS TALKING

ALESIA: Wat zijn je favoriete stoffen?

FATIMA: Leer.

AURELIA: Leer is altijd prachtig.

ALESIA: Ja. Leer, chiffon, kant, pailletjes...

AURELIA: Tule, ik ben gek op tule. Er is geen ruimte voor tule in mijn leven, maar ik ben er gek op.

RAMOU: O, ik wil absoluut een bruidsjurk van tule. Er moet per se tule in mijn bruidsjurk zitten.

AURELIA: Ik ben gek op de Pinterestboards met meiden die een spijkerjack aanhebben met een tulen rok eronder, maar in mijn leven kan ik daar niks mee.

ALESIA: Ik heb een op maat gemaakte tutu! Er zitten wel drie soorten roze in: knalroze, gewoon roze en heel teer roze. En er zit een zwarte ceintuur met een strik bij. Echt, hij is waanzinnig. Het was mijn verjaardagstutu. Ik zat in een rotperiode en ik had iets nodig om mezelf op te vrolijken, en ik dacht van: ik koop een tutu!

RAMOU: Nu wil ik ook tule aan op mijn verjaardag!

AURELIA: Moet je echt doen. Maar wel oppassen: je kunt óf een tiara dragen op je verjaardag óf een tutu. Niet allebei. (*Iedereen lacht.*)

FATIMA: Aurelia, hoe zou jij je persoonlijke stijl omschrijven?

AURELIA: O god, ik weet niet. Misschien iets van post-apocalyptische Audrey Hepburn annex My Little Pony.

FATIMA: Dat klinkt fantastisch!

AURELIA: Ja, ik ben ergens tussen Audrey Hepburn en Stevie Nicks beland.

ALESIA: Ik draag donkere kleren, want dat staat me mooi. Het is ook een eerbetoon aan Janet Jackson. Haar *Control*-periode, de *Rhythm Nation*-periode...

FATIMA: Ze zag er geweldig uit, ja.

ALESIA: Ze was altijd een mollig kind met een bolle snoet geweest, en zo heb ik er zelf ook het grootste deel van mijn leven uitgezien. Maar ze droeg geen slobberkleren, ze probeerde haar lichaam niet te verbergen. Ze omarmde haar rondingen, en alles wat ze droeg leek voor haar op maat gemaakt. Misschien was ze wel onzeker, maar dat zag je niet aan hoe ze zich kleedde. Ik denk dat zij al wie weet hoe lang mijn stijlinspiratie is, met hier en daar een kleine aanpassing.

FATIMA: Bij mij is het iets drieledigs: Morticia Adams – zoals ze was in *The Addams Family* in de '90's – en Grace Jones, omdat die androgyne look me heel erg aanspreekt, en Diana Ross, omdat ik dol ben op dat glitterige.

ALESIA: Ik besteed heel veel tijd aan mijn wimpers, en dat komt absoluut door Diana.

AURELIA: Ik ben gek op wimpers. Solange is wat excentrieker dan ik in mijn dagelijks leven, maar ik wou dat ik me vaker zo kon kleden. Maar mijn leven biedt daar geen ruimte voor.

RAMOU: Ik vind Solange te gek, maar je hebt gelijk. Bij mij zou dat ook niet werken als alledaagse basis. Vroeger was ik heel erg van de accessoires, ik behing mezelf er compleet mee. En nu mijn haar kort is, draait het vooral om oorbellen. Maar toen het er net af was, was ik heel onzeker of ik nog wel

vrouwelijk overkwam, dus dan deed ik van die grote, meisjesachtige ringen in...

ALESIA: Ik ook. In de overgangsfase van glad naar kroes voelde ik me heel ongemakkelijk, en ik probeerde mezelf een beetje vrouwelijker te maken met van die knoeperds van oorringen, fonkelend, met veren, neonkleuren. Van: 'Hé, ik ben nog steeds een vrouw, hoor!'

RAMOU: Precies wat ik had.

AURELIA: Ik heb het er niet in één keer af laten halen. Ik heb een weave laten zetten, en ik liep rond met een grote bos krullen tot mijn eigen haar lang genoeg was om het natuurlijk te dragen.

ALESIA: Daar moet je een hoop geduld voor hebben. Ik wilde er meteen mee pronken.

AURELIA: Een poos later heb ik het wel heel kort laten knippen, maar dat was voor mij een fashion statement. Ik wist hoe het zou worden. Dat komt denk ik doordat mijn moeder en tante heel kort haar hadden, van die jongenskoppies, en ik vond ze altijd zo mooi, dus ik dacht van: ik wil er net zo uitzien als mijn moeder, ik laat het er allemaal af halen. Maar ik liet het meteen weer groeien omdat mijn tietten er veel te groot door leken, en mijn hoofd veel te klein. (*Iedereen lacht.*)

ALESIA: Ik ben juist overgestapt omdat ik mijn hoofd veel te groot vond, en sluik haar stond me raar. Iedereen zei altijd: 'Jij hebt zulk mooi haar, het is zo vol, je moet het gewoon natuurlijk laten.' En dan zei ik: 'Je weet niet waar je het over hebt. Je hebt geen idee wat een gedoe het is.' Maar toen ontdekte ik dat ik er met een krullerige weave geweldig uitzag, mijn hoofd leek meer in proportie, dus uiteindelijk besloot ik dat te doen. Alleen zat ik toen met het probleem dat ik me niet... presentabel voelde.

RAMOU: Volgens mij is het vooral voor ons zwarte vrouwen erg omstreden – wel of niet natuurlijk – en mensen zijn heel gevoelig als het om hun haar gaat. Al besef ik dat het bij

mij voordat ik het liet knippen vooral om mijn eigen onzekerheid draaide. Niemand maakte zich druk om mijn haar. En nu het eraf is, voel ik me gewoon zelfverzekerder, het heeft meer van een stijl, want ik was zo onzeker toen het nog sluik was. Het was vreselijk beschadigd en ik ontgroesde het constant en ik droeg het altijd achterover gebonden. Dus dit is een compleet andere look voor mij. Ik krijg nu vaak complimentjes over mijn haar.

AURELIA: Ik kreeg meer complimentjes toen ik het helemaal kort had laten knippen, dat was zo maf. Ik had juist het tegenovergestelde verwacht. Toen het er allemaal af was, kreeg ik honderd procent meer aandacht van mannen. Maar op een bepaald punt was ik die look zat, dus ik heb het weer laten groeien. Ik krijg constant nieuwe ideeën over hoe ik eruit wil zien, en dan doe ik het gewoon.

ALESIA: Er zitten vier verschillende typen haar op m'n hoofd – krulpatronen, zeg maar. Ik zou zeggen dat het schommelt tussen 3c en 4c. Als ik het zijn eigen gang laat gaan, is kennelijk niemand daar blij mee, want dan krijg ik geen complimentjes. Andere zwarte vrouwen zeggen tegen me: 'Goed dat je dat doet!' Maar ik weet dat zij het zelf nooit zouden doen. Maar als ik het in knotjes of ingevlochten draag, met een duidelijk patroon, dan krijg ik volop complimenten en denk ik van: laat maar. Ik weet heus wel waarom je me een compliment geeft!

FATIMA: Ik kreeg meer zelfvertrouwen toen ik stopte met ontgroezen en het natuurlijk begon te dragen. Waarschijnlijk gewoon omdat ik minder uitgepeut was van al dat werk, je kent het wel. (*lacht*) Ik zag er beter uit omdat ik frisser was – ik kreeg meer slaap! En ik liep 's zomers niet constant te tobben of mijn haar zou gaan kroezen door het vocht in de lucht, of als het regende – al die toestanden waar je mee zit als je haar ontgroesd is. Dat ging allemaal overboord.

Na vijf jaar lang haar heb ik het nu kort laten knippen, en ik realiseer me dat ik het gewoon altijd kort had moeten houden, want ik voel me ook nu weer zo bevrijd. Er leeft zo'n idee over heel lang, krullend haar, dat dat ideaal is, en ik denk dat ik daarin ben getrap, ook al was het veel meer werk, want er zat niet echt een model in.

RAMOU: Grappig dat we allemaal een vergelijkbare haargeschiedenis hebben. Volgens mij is het probleem dat... Voor mij zit het erin dat ik geen zwarte vriendinnetjes met natuurlijk haar om me heen had toen ik opgroeide, of eigenlijk sowieso geen zwarte vriendinnetjes. Dus de worsteling van al dan niet kort kwam voor een deel doordat ik niemand kende die met hetzelfde zat. Maar het lijkt erop dat het vrij algemeen voorkomt bij zwarte meiden, zo'n twijfelfase.

ALESIA: Wat er zo sneu aan is, oké, ik had tot heel laat in mijn leven geen gemeenschap van zwarte vrouwen om me heen. Niet dat ik zestig ben, maar tot voor kort. Vooral in de overgang van ontkroesd naar natuurlijk was ik op zoek naar mensen die me erdoorheen konden loodsen, en ik had het geluk dat ik iemand vond die me een boek gaf: *Thank God I'm Natural*. Het is geschreven door een zwarte vrouw die allerlei natuurlijke middeltjes heeft en gewoon rechtstreeks zegt wat je moet doen. Want de blogs waarop ik keek, die waren zo negatief, het is nog een wonder dat ik niet gewoon zei 'het zal allemaal wel' en een nep-Yaki-weave nam of zo.

AURELIA: Toen ik besloot over te stappen op natuurlijk haar, waren er volop mensen bij wie ik het zag, en ik dacht: wacht eens even – dat is precies wat ik probeer te bereiken met die relaxers en krulletjespermanenten om de zes weken. Het ziet er precies hetzelfde uit.

ALESIA: Dat is het voordeel als je in een omgeving woont waar echte zwarten rondlopen. (*lacht*) Je ziet andere zwarte mensen die een relatief normaal leven leiden, én met waan-

zinnig haar. Ik vond pas lotgenoten toen ik problemen had met mijn hoofdhuid. Ik had zo'n vermoeden dat het kwam door het ont-kroezen, en ik zat gewoon te googelen van: kan ik er ook iets anders mee doen? Toen kwam ik terecht bij natuurlijk haar, en ik heb me er min of meer doorheen geploterd.

ALESIA: Ik denk dat ik daarom als ik iemand zie met een heel slechte... sorry dat ik steeds over slechte weaves begin, maar het is een plaag voor onze gemeenschap. (*lacht*) Het is een serieus probleem, jongens! Als ik mensen zie met vreselijke weaves, zeg ik van: 'Luister nou, er is een veel betere oplossing.' Wat vast gestoord overkomt, maar...

FATIMA: Mijn haar ziet er nu gezond uit en er zit model in, het is handelbaar, en ik voel me er gewoon beter bij. Ik voel me meer mezelf.

RAMOU: Ik geloof dat ik de afgelopen paar jaar ook heb uitgepuzzeld wat mijn stijl is. Ik vind het leuk af en toe op fashionblogs te kijken welke trends er zijn, en te bedenken welke trends me wel zouden staan en welke niet. Maar ik ben ook zo dat als ik een trend leuk vind, ik er het seizoen daarna of zo niet mee ophoud, snap je?

AURELIA: Ja. Als je iets ontdekt wat je leuk vindt, gaat het in je persoonlijke mode-bibliotheek.

RAMOU: Zoals luipaardprintjes. Ik zal nooit stoppen met het dragen van luipaardprint. Ik zal het gewoon eeuwig blijven dragen, denk ik.

ALESIA: Zo mee eens.

RAMOU: Ik heb vandaag luipaardondergoed aan!

ALESIA: Bijna al mijn lingerie is luipaard. Mijn favoriete nachthemdje is een luipaardprintnegligé van Betsey Johnson. Er zitten knalroze strikjes op, het is zo ordinair, het is zo Peg Bundy, ik vind het te gek.

AURELIA: Meen je dat? Dat klinkt waanzinnig. ✕

COLLECTIE

Regenjassen van *ODETTE HENDERSON*

IK ZIT CONSTANT MET PATRONEN OP DE GROND

MODEONTWERPSTER **MONA KOWALSKA** VAN HET LABEL A DÉTACHER
IN GESPREK MET **HEIDI JULAVITS** & SCHRIJFSTER/BEVALLINGSOACH
CERIDWEN MORRIS

CERIDWEN: Denk je bij het woord ‘kleren’ in eerste instantie aan alledaagse, praktische kleding, of juist aan kleding voor een speciale gelegenheid?

MONA: Kleding hoeft voor mij niet zo nodig sexy of chic te zijn. Mensen zijn op zoek naar een bepaald gevoel, dat is bijna belangrijker dan hoe iets eruitziet. Dus ik pas alles zelf, want ik wil dat mijn ontwerpen zo’n specifiek gevoel teweegbrengen. Ik snijd al mijn eigen patronen, ik naai al mijn eigen pasmodellen. Ik houd van kleding waarin ik me sterk voel.

CERIDWEN: Ik ben onlangs vijfenvertig geworden, en van alle kanten wordt me aangepreurd dat ik er sexy uit moet zien, als een MILF - ik schijn koste wat het kost te moeten vermijden dat ik er gewoon uitzie als vijfenvertig. Alsof het een akelig idee is een vrouw met een hoofdletter v te zijn. We moeten allemaal achtentwintig lijken.

MONA: Met als resultaat van die vreselijke menselijke collages. Soms loop je achter een vrouw die er heel jong uitziet in haar skinny jeans, en dan draait ze zich om en...

HEIDI: Iek! Blijkt ze zeventig!

MONA: Dan heb ik liever een vrouw die zich niet zo uitslooft.

CERIDWEN: Ik vind jouw ontwerpen veel jeugdiger dan wat er verder te krijgen is, in de zin dat het kindertijd-jeugdige is. Laatst heb ik die jurk met opbollende strook rond de heupen gepast. Je vertelde dat die is geïnspireerd op het in je onderbroek propfen van een wijde rok.

MONA: Mijn Australische assistente propte haar jurk altijd in de pijpen van haar

onderbroek, zodat die niet in de weg zat bij het werken. Ik dacht: wat slim, dat doe ik ook. Als ik nu ’s zomers iets fladderigs aanheb, steek ik de zoom gewoon in mijn onderbroek, want ik zit constant met patronen op de grond.

CERIDWEN: Jouw ontwerpen hebben dat jeugdige aspect, en tegelijkertijd draaien ze heel erg om volwassenheid. Andere labels lijken precies daartussenin te willen mikken, op achtentwintig. Wat overigens een prachtige leeftijd is.

HEIDI: Het is helemaal geen prachtige leeftijd.

CERIDWEN: Het is wel een lastige leeftijd, dat klopt. Dertig is al ietsje beter.

HEIDI: Ik heb het idee dat veertig de mooiste leeftijd is.

MONA: Ik was onlangs in Frankrijk op een etentje. Het gros van de vrouwen aan tafel was achter in de vijftig, en op een gegeven moment vroeg iemand: ‘Naar welke leeftijd zou je graag terug willen?’ En ze zeiden allemaal veertig. Ze hadden alles kunnen kiezen! Ze hadden weer zestien mogen zijn. Maar iedereen zei veertig. Je bent op de top van je kunnen, je bent op de top van je carrière, je bent seksueel op je top. Maar hier in Amerika waarden we dat niet. Ik vind Amerika niet bepaald jeugdige, ondanks alle druk om jong te blijven.

HEIDI: Jij hebt echt waardering voor de invloed van rijpere vrouwen.

MONA: Die jurk met opbollende heupen hoorde bij de collectie ‘Grandma’s House’. Ik geloof dat grootmoeders een grote invloed hebben op je manier van kleden.

HEIDI: Meer dan moeders?

MONA: Dat denk ik wel. Via je grootmoeder maak je voor het eerst kennis met vintage. Oma's zijn goudmijnen van oude spulletjes, synthetische stofjes, maffe dingetjes. En je hebt die kick van oma's kasten doorsnuffelen.

HEIDI: Wat voor iemand was jouw grootmoeder?

MONA: Het was een heel elegante dame. Een van de stukken in de collectie die op haar is geïnspireerd was een grote portemonnee. Ze had altijd een grote portemonnee in haar boezem. Als ze geld nodig had, viste ze die zo uit haar decolleté, zoals een goochelaar een konijn uit een hoge hoed tevoorschijn tovert.

CERIDWEN: Ik bewaar van alles in mijn beha. Mijn telefoon zit erin. Creditcards, geld, sleutels. Als je geen zakken hebt, moet je het ergens laten.

HEIDI: Ben jij beïnvloed door je grootmoeder?

MONA: Mijn moeder had de leiding over een naaiatelier. Onder het communisme liep heel Polen in de kleren van maar twee bedrijven, en mijn moeder werkte voor een daarvan. Ze had ook veel privéklanten, dus er liepen altijd vrouwen in en uit. Je weet wel, echtgenotes van partijleden, die het zich konden veroorloven kleren op maat te laten maken. We waren heel kleinbehuisd, dus als zo iemand langskwam, kon ik er niet omheen. Ik herinner me nog dat ze bruidsjurken maakte. Ze vond het heel bijzonder om een bruidsjurk te kunnen maken.

CERIDWEN: Heb jij ooit een bruidsjurk gemaakt?

MONA: Eén keer, voor een trouwe klant, iemand die me heeft gesteund toen de winkel net openging. Maar ik zou het niet nog eens doen.

HEIDI: Twijfelde je aan het resultaat?

MONA: Nee, het hele fenomeen bruidsjurk zegt me gewoon weinig. Mijn eigen bruiloft had ik binnen twee dagen gepland; ik droeg een zwarte broek met een zilverkleurig

jasje uit de jaren veertig. Dus ik had geen voorstelling van de drukte rondom het uitkiezen. Je kent het wel, iemand past een bruidsjurk, we roepen allemaal dat het mooi staat, en dan is de volgende jurk aan de beurt en moeten we weer van voren af aan beginnen. Zo'n staat-je-geweldig-riedeltje dat uren doorgaat.

CERIDWEN: Ik heb een trui van jou die een beetje kriebelt, en dat kriebelige lijkt zo opzettelijk in te gaan tegen de Juicy Couture-achtige joggingpakcultuur, waarin alles vooral makkelijk moet zitten.

MONA: Zelf draag ik die truien op mijn blote huid omdat ik zo'n fanaat ben. Ik zeg altijd: het is prettig om je kleding te voelen. Als iets wat krapper om je kont zit, vind ik dat geen bezwaar. Je beweegt die dag anders. Je slijpe tekent af, je krijgt een grappig loopje...

HEIDI: Dat aftekenende slijpe vind ik een leuk detail. Nog even over je moeder: bleef ze zelf kleren voor je naaien toen jullie naar Baltimore waren verhuisd?

MONA: Niet zoveel meer. We kwamen hierheen in de jaren zeventig, toen ik negen was.

CERIDWEN: Baltimore heeft een vrij specifieke esthetiek – dat hele campsfeertje van John Waters-films. Heeft dat invloed op je gehad? Of de cultuur van de jaren zeventig in Amerika in het algemeen?

MONA: Alleen in het algemeen. De jaren zeventig vond ik een heel prettige periode. Dat was de tijd waarin we eindelijk de laatste opvullingen uit kleding haalden. In de jaren tachtig zwol alles weer op, maar in de jaren zeventig liepen we praktisch naakt. Er heerste zo'n gevoel – een beetje naakt – krachtig en naakt. Als ik aan kleding denk, is dat een van de decennia die ik het meest waardeer. Ik geloof dat dat decennium me het meest beïnvloedt. Al is dat niet zozeer om hoe de kleding er toen uitzag, maar meer om dat gevoel van vrijheid. Geen beha's, een natuurlijk lichaam, je zag altijd wel iemands tepels. Ik heb een vriendin met een flinke

boezem, en als de jurk het toelaat, doet ze er geen beha onder aan. Ik vind het er prachtig uitzien.

HEIDI: Draag je zelf weleens een beha?

MONA: Nee. Kijk nou, ik heb haast niks!

HEIDI: Je atelier ligt achter de winkel. Kom je weleens naar voren om klanten die je kleding passen te adviseren?

MONA: Over het algemeen probeer ik geen advies te geven aan klanten. Ik wil me niet in hun leven of garderobe mengen. Als ik iets zeg, is het meestal in de trant van: 'Die jurk staat heel mooi bij je haarkleur', omdat mensen zulke dingen soms zelf niet zien. Iemand met donker haar past een marineblauwe jurk, en ineens krijgt haar zo'n blauwe gloed en straalt het. Het komt zelden voor dat ik zeg: 'Je moet dit met dat dragen', want dat weet ik niet. Ik weet niet wat ze moeten dragen. Ik weet niks van ze af.

HEIDI: Krijg je weleens een idee als je klanten je ontwerpen ziet passen?

MONA: Vrouwen zijn dol op zakken. Soms staat een klant iets te passen en dan zie ik haar zo doen (handen-zoeken-naar-zakken-gebaar), en dan voeg ik er de volgende keer zakken aan toe.

HEIDI: Zijn er nog anderen die je hebben geïnspireerd?

MONA: Ik heb in Parijs voor Sonia Rykiel gewerkt, en die deed veel met toevallige ontdekkingen. Zij was de eerste die met zichtbare stiknaden kwam. Volgens mij had ze gewoon op een dag onbewust haar trui binnenstebuiten aangetrokken. Als ontwerper besteed je aandacht aan zulke ongelukjes.

CERIDWEN: Kun je een paar eigen toevallige ontdekkingen noemen?

MONA: Ik liep een keer de winkel uit en zag een oudere vrouw in een regenjas. Daaroverheen had ze een nepcol aan, en ik dacht: Ah!

HEIDI: Wat bedoel je precies met een nepcol?

MONA: Zo'n losse colkraag met alleen een

stukje voorpand, die je normaal ergens onder draagt. Maar zij droeg hem over haar jas, en ik dacht: Ze kon haar sjaal niet vinden dus heeft ze het gewoon zo opgelost. Het was een oudere dame, een kleine Latijns-Amerikaanse, het was geen 'look'. Ik besteed veel aandacht aan oudere vrouwen. Ik merk dat juist die zulke dingen doen.

CERIDWEN: Wat was het eerste kledingstuk waar je enthousiast over was?

MONA: Ik herinner me een paar jumpsuits van de middelbare school. Ik had er een die in India was gemaakt.

CERIDWEN: Draaide je destijds ook *Arrival* van Abba? Door de vrouwen van Abba is de jumpsuit enorm populair geworden.

MONA: Mijn ouders waren immigranten, we hadden thuis geen muziek. Toen ik zei dat ik een rugzak wilde, reageerden ze van: alsjeblieft, zeg, dan zie je eruit als een zwerver. Dus ik mocht geen rugzak of spijkerbroek.

HEIDI: Loop je altijd op hakken?

MONA: Het liefst wel. Vorige week had ik een keer Birckenstocks aan, en tegen het eind van de dag was ik zo gedemotiveerd. Oké, dacht ik, ik heb misschien geen pijn in mijn voeten, maar ik voel me lamlendig. Dan heb ik liever pijn in mijn voeten en een vrolijk humeur.

HEIDI: Sta je erbij stil dat de hakhogte je lichaamshouding beïnvloedt? Dat wordt deel van de hele look.

MONA: Ik heb één paar schoenen voor pasbeurten, oude Miu Miu's met een hoge hak en een heel eenvoudige band over de voorvoet. Ze vallen half uit elkaar, maar als ik een pasmodel aantrek en die schoenen zijn er niet, dan kan ik wel huilen. Ik haal het hele atelier overhoop, roep van: 'We moeten de passchoenen vinden!' Die schoenen lijken mijn hele lichaam te corrigeren - plotseling krijgt het de proporties die ik wil. Het gaat niet zozeer om de schoenen zelf. Het gaat om de proporties die ze creëren.

CERIDWEN: Omdat ik grotere borsten heb,

draag ik het liefst ook stevigere schoenen. Want als ik naar anderen spits toeloop, heb ik het idee dat ik topzwaar ben.

MONA: Als je je haar flink toupeerde, zou het mooi zijn spits toe te lopen.

HEIDI: Maak je weleens heel delicate schoentjes?

MONA: Ik houd meer van stoere sexy schoenen. Ik val op dingen die niet eenduidig zijn. Als je dat in een ontwerp weet te bereiken, kan iedereen zichzelf erin herkennen. Ik houd van die dualiteit, dat niet-vastomlijnde. Mensen komen de winkel binnen en zeggen: 'Deze jurk doet me denken aan iets wat mijn moeder vaak droeg.' Dat gevoel jezelf ergens in te herkennen is belangrijk. Dan krijg je die resonantie.

CERIDWEN: Soms moet je een grove wollen trui in balans brengen met netkousen.

MONA: Ik zie een beeldschone vrouw voor me die zich heel eenvoudig kleedt. Als ze zich opdirkte, zou ze een seksbom zijn. Maar mensen hebben liever een meer gelaagde uitstraling, heb ik gemerkt.

HEIDI: Jouw esthetiek wordt door heel veel vrouwen omarmd. Hoe weeg je dat af tegen het bezitterige gevoel van: hé, wacht eens, dat is mijn look!

MONA: Er is maar één ding waar ik dat bezitterige bij heb. Als ik een herenoverhemd draag, sla ik de kraag naar binnen. Een vriendin van me doet dat nu ook, en dat maakt me razend. Het haalt de puber in me naar boven. Weet je waarom het me zo irriteert? Omdat ik alles al deel. Ik maak bijvoorbeeld een afdruipekje voor thuis, en omdat het zo handig blijkt, maak ik het ook voor de winkel. Ik deel alles! Dus die kraag maakt me woest. Ik wil zeggen: 'Laat me nou één ding voor mezelf houden.' O, ik word er zo kwaad om, je moest eens weten. ✕

Bird

Doris

Gossips

Rooster

Princess

Tulip tree

Les violons

Spring rain

Deer season

White trellis

Field flowers

Flower heads

Scattered pins

Vegetable patch

Orange blossom

Triangles and lines

Pennies from heaven

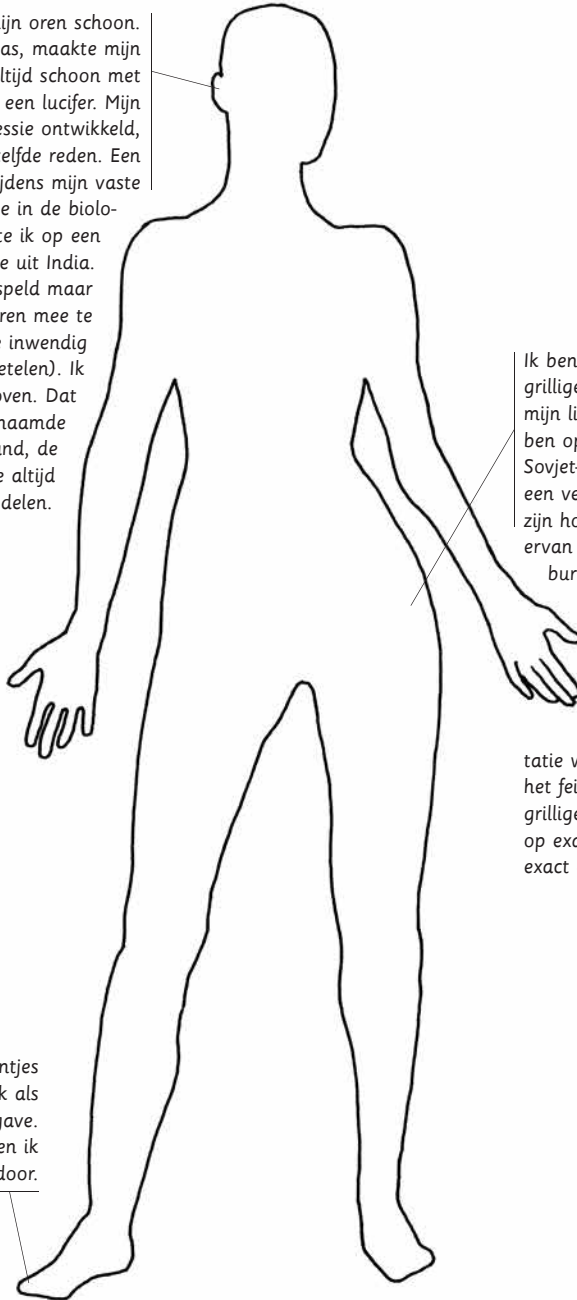
PROJECT

DRAAGVLAKKEN | GINTARE PARULYTE

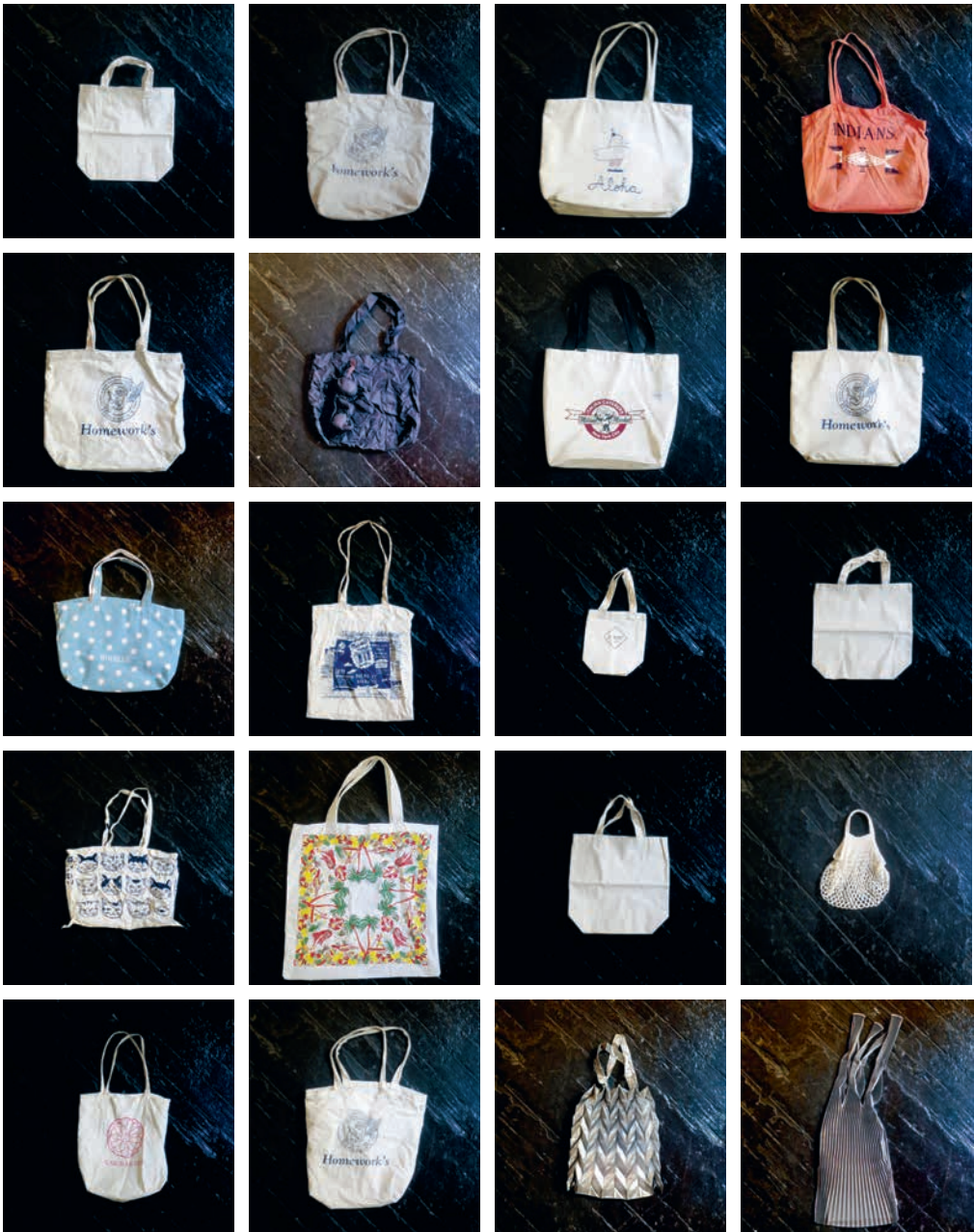
Ik houd obsessief mijn oren schoon. Toen ik nog klein was, maakte mijn moeder mijn oren altijd schoon met een plukje watten om een lucifer. Mijn broer heeft dezelfde obsessie ontwikkeld, waarschijnlijk om dezelfde reden. Een paar jaar geleden, tijdens mijn vaste boodschappenrondje in de biologische supermarkt, stuitte ik op een piepklein instrumentje uit India. Het leek op een haarspeld maar was bedoeld om je oren mee te reinigen (of meer om ze inwendig mee te masseren of kietelen). Ik kon mijn ogen niet geloven. Dat niemendalletje belichaamde voor mij de broer-zusband, de geheime obsessie die we altijd zullen blijven delen.

Ik ben geboren met een grillige moedervlek op mijn linkerbil. Omdat ik ben opgegroeid in de Sovjet-Unie en Gorbatsjov een vergelijkbare vlek op zijn hoofd had, was ik ervan overtuigd dat iedere burger van de USSR er ergens op zijn lijf eentje had, als anatomisch teken van onze saamhorigheid als volk. Die interpretatie werd gesteund door het feit dat mijn broer een grillige moedervlek had op exact dezelfde plek, op exact dezelfde bil.

Ik kan mijn kleine teentjes opzij bewegen. Dat zie ik als een speelse, geheime gave. Het geeft me kracht en ik voel me er bijzonder door.

COLLECTIE

Linnen tassen van KATE RYAN

BORSTEN

Ik verzet me tegen het idee mannen te behagen, maar lingerie vind ik prachtig, vooral bij vrouwen van boven de vijftig. — ELLEN RODGER

KRISTINA ANNE GYLLING Op zich ben ik redelijk tevreden met mijn lichaam. Ik zou alleen willen dat ik grotere borsten had, zodat ik jurken kon dragen met beugelcups of een halslijn die het décolleté accentueert. Als ik iemand in zo'n jurk zie, vind ik dat het een aspect van het vrouwzijn uitdrukt dat ik waarschijnlijk nooit zal ervaren. Ik denk dat ik altijd het gevoel zal houden dat ik gevangen ben in een meisjelijk lichaam.

MEGHAN BEAN FLAHERTY Lingerie is voor mij ontzettend belangrijk. Waar ik een onvoldoende haal voor kleding, doorsta ik glansrijk de lingerieproef. Het is haast ziekelijk hoe het slipje per se bij de beha moet passen, de zijden kousen bij de jarretellengordel. Met elke aankoop krijg ik een nieuwe persoonlijkheid: de heldin, de ingénue, de hoer. Ik bewaar ze in een geparfumeerde doos.

TALITA S. Mijn moeder is nogal anti-beha. Ze draagt lycra topjes en zegt dat je verder overal borstkanker van krijgt. Toen ik jonger was droeg ik die topjes ook, maar ik schaamde me ervoor. Door het gemis aan fatsoenlijke beha's voelde ik me minder vrouwelijk. Dus toen ik naar Londen verhuisde, was het eerste dat ik kocht een beha. Ik ging naar een 'hofleverancier' die ze op maat maakt om me op te laten meten, en besteedde vervolgens 180 pond aan een model bij Agent Provocateur. Het is nog steeds het enige wat ik aan echte lingerie heb – die beha en het bijpassende slipje – en krijg er altijd een kick

van als ik het aanheb. Als ik oud of vuil ondergoed moet dragen, ontbreekt me de hele dag een flinke portie zelfvertrouwen.

ZARA GARDNER Ik vind het heel interessant dat ik de laatste tijd vrouwen tegenkom die bewust laten zien dat ze kleine borsten hebben door een niet-voorgevormde beha te dragen. Ik beschouw het als een soort bevrijdingsbeweging, ze weigeren zich te schikken naar het beeld dat mannen en de maatschappij ze opleggen. Ik heb zelf ook kleine borsten, en geleidelijk aan stap ik over op beha's die niet draaien om het décolleté maar om de steun die ze geven. Voor mijn gevoel is dat een teken van groeiende kracht en zelfvertrouwen.

TAMARA SCHIFF Ik denk dat kleinere borsten prettiger zouden zijn bij het soort topjes dat ik draag. Onder sommige zou ik liever geen beha aanhebben, maar dat voelt ongepast. Ik kleed me nooit bewust sexy, maar soms denk ik dat mijn borsten, die niet eens zo heel erg groot zijn, het wat pikanter maken dan ik eigenlijk wil.

KRISTY HELLER Ik trek met het Renaissance Festival het hele land door. De tournee voert me van North Carolina naar Arizona en van Minnesota naar Louisiana, en langs alles daartussenin. Elk weekend dof ik me op, en elk 'kostuum' waarin ik optreed accentueert de vrouwelijke vormen: de taille wordt ingenoerd, de heupen zijn weelderig, de borsten

puilen uit. In zo'n outfit kun je als vrouw een ongelooflijk machtsgevoel ervaren.

JUDE STEWART Je laten opmeten voor een beha is geen pretje als je in verwachting bent. Het klopt echt dat je borsten opzwellen, en nog langdurig ook. Af en toe zonder beha de deur uit gaan behoort tot het verleden. Ik had altijd maat 80c, en nu is het minstens een d. De meeste zwangerschapsbeha's zijn doodsaaï en hebben zo'n onnatuurlijke 'huidkleur'. Spuuglelijk vind ik ze, maar ik heb niet altijd puf om me tegen die tendens te verzetten.

ASHLEY C. FORD Mijn borsten blijken altijd groter dan ik denk. Ik zie er vruchtbaar uit. En dat ben ik niet.

SZILVIA MOLNAR Ik heb een bijna tastbare herinnering aan een trui die ik een keer voor Kerstmis kreeg. Ik was veertien, en mijn moeder had een crèmekleurige trui voor me gebreid die een stuk krapper was uitgevallen dan de bedoeling was. Ik vond hem mooi, maar het was voor het eerst dat ik mijn net ontluikende borsten zo prijs gaf. Ik had het gevoel dat ze ten overstaan van de hele wereld tentoon werden gesteld, omdat de trui zo strak omspande. Uiteindelijk trok ik hem alleen nog maar thuis aan, tijdens de feestdagen.

EMILY BROTMAN Op de middelbare school droegen meisjes met namen als Molly en Cate sportbeha's waarvan de bandjes prachtig over hun schouders welfden – als het regende kon ik door hun t-shirt heen kijken. In die beha's zagen hun borsten er pront en vol uit.

REN JENDER Op een vluchtige, seksuele manier houd ik van vrouwen met wulpse rondingen, misschien omdat ik zelfs op mijn zwaarst nooit brede heupen of grote borsten heb gehad.

BETH FOLLETT Als ik een brassière tegenkom die goed zit, koop ik er meteen twee of drie, want het is haast alsof er een vloek op rust: beha's die me echt bevallen verdwijnen onvermijdelijk binnen twee jaar van de markt. Ik heb geen standaardmaat en het kost moeite er een te vinden die fatsoenlijk past. Ik wil geen tieten als torpedo's.

MIMI CABELL Mijn ex-vriend vond het geweldig als ik kousen en jarretelles droeg, daar raakte hij heel erg opgewonden van, maar zelf trok ik me dan min of meer terug in mezelf. Ik wist dat hij me spannend vond in die lingerie, maar ik had er moeite mee. Volgens mij lig ik overhoop met de voorstelling van wat sexy is, want hoe meer ik me presenteer zoals ik denk dat het hoort, hoe minder mezelf ik ben. Ik voel me een vreemde, ik voel me levenloos, of ik voel helemaal niks.

RACHEL WEEKS Toen ik bij een non-profitorganisatie zat die zich inzette voor arbeiders in de kledingindustrie, was er een groepje vrouwen dat niet kon geloven dat we overwogen samen te werken met een fabrikant die beha's maakte voor Victoria's Secret. Ik bedoel, die vrouwen waren des duivels. Ik keek om me heen en dacht: iedere vrouw hier heeft een beha aan. Hebben ze ook maar het flauwste idee waar die vandaan komt? Zijn hun beha's allemaal ethisch verantwoord? Het lijkt me sterk. Het is een van de meest gecompliceerde kledingstukken om te maken – het bestaat uit ruim vijfendertig componenten, het is een heel ingewikkeld artikel dat wereldwijd wordt geproduceerd.

CARISSA HALSTON Ik heb een heel smalle rug en een heel forse voorgevel. Wat zou ik graag een beha van een tientje kunnen scoren bij H&M. Ik kan er niet eens een van 40 dollar kopen bij een grotematenzaak. Met 80H is mijn cupmaat te groot om in gewone winkels te slagen, en mijn rug te smal om in een

speciaalzaak terecht te kunnen. En als ik de verkeerde maat draag, krijg ik een vreselijk postuur en zitten mijn kleren als een juten zak.

MARIE MYUNG-OK LEE Ik draag liever geen beha. Ik geloof ook dat ze slecht zijn voor je gezondheid, daarom zoek ik kleding uit waarin het niet nodig is. Ik ben Aziatisch, dus ik heb kleine borsten en kan me dat makkelijker veroorloven dan vrouwen die zwaarder beladen zijn.

KATHRYN BOREL Ik laat een button-upshirt nooit rond mijn borsten spannen. Je kent het wel, die opening die tussen twee knoopjes ontstaat? Vergeet het maar. Dan zeg ik tegen mezelf: 'Jammer dan, je neemt maar een maat groter.'

ROXANE GAY Ik zou mijn borsten wel willen laten verkleinen en liften. De dames moeten fier omhoogwijzen.

KATE ZAMBRENO Ik heb een behoorlijk grote buste maar een smal torso – bij de laatste meting kwam ik uit op 70g. Ik moet elk halfjaar nieuwe beha's kopen, want dan zit er nog maar één haakje aan en is de stof uitgelubberd. Mijn beha's lijken wel militair geschut. Het is een flinke kostenpost voor me. Zodra ik merk dat mijn kleren niet meer goed sluiten, weet ik dat ik nieuwe beha's moet kopen.

JASON BARKER Met 85€ was het een hele uitdaging om als man door te kunnen gaan, dus ik bond mijn borsten strak in met elastisch verband en droeg daar een mouwloos beige fleecvest overheen, als psychologisch verband aan de buitenkant. Er is een foto van me waarop ik voor een slagerij in Skipton sta, en het trucje met die platgedrukte borsten is overduidelijk, alsof ik twee overmaatse pitabroodjes mee naar buiten heb

gesmokkeld. Toen vond ik afgelopen herfst een gewatteerd mouwloos jack in een winkel voor buitensport. Ik was over het hele assortiment enthousiast. Alle kleding is gesorteerd op activiteit. Geen lastige motieffjes of modellen, niets dat roept: kijk mij eens in m'n nieuwe outfit, zie ik er niet fantastisch uit? De enorme foto's van bebaarde mannen en lachende vrouwen die genieten van de natuur trokken me heel erg aan – vrij te zijn van modedictaten, vrij van de druk om mezelf te 'uitten' met mijn kleding. Want om eerlijk te zijn wil ik er gewoon uitzien zoals iedereen. ✕

COLLECTIE

Wikkelrokken van *DOROTHY PLATT*